Beil. Jag.

Rkp

6147/10

Pac Ignacy

Podstoli W. X. Lit.

1761.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

Jasnie Wielmożny Xżę
Dobrodzieju

do Mnicha

ARCHIWUM
w RYCHTACH
KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

Prawdziwe przywiązanie Mnie quo feror ku Osobie JWWmy Pana Dobrodzieja sprawuie to we mnie że się ośmielam choć publicis intentum Curis JWmy Pana Dobrodzieja Moją litesą interpellare. Z Niedzwiedziego ucha naszego to principaliter occurrit mi do dosienia JWWmy Panu Dobrodziejowi że Jmć Pan Łaniewski Łowczy WXL dług Smiertelności Wypłacił o który Urząd jako mający pr tratkę jakąż kolwiek pewnie był prosił, gdybym nie był pewny że JWWmy Pan Dobrodziey będąc na Mnie łaskaw swego czasu w Wyrobieniu de pane bene Meritorum co dla mnie jako Publicznych Usług nieunikaiącego dołożenia się Swego y promocyi nie będziesz żałował. Lubo zas

et

et pudet et metuo semperq eademq praecari, ne subeant animo taedia justa tuo, jednak mam honor Anteriori ponowione desideria y prozby moie ponowić, Upewniaiąc że beneficia JWMć Pana Dobrodzieja non in sterilem Glebam cadent ale na będącego omni voto et studio

JWWMć Pana Dobrodzieja

Szczyrze życzliwego y Nayniższego sługę

Ignacy Pac

Podstoli y M.T.G.W.Fr.

Z Wilna
Dn 4. Maj 1761.

№

Pac Józef.

Kasztelan Żmudzki.

Paszport dla JP. Michała Szyszkiego
jadącego do Węgier po wina. Dat.
w Rożanie. 4 Januarij ____ 1757.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

6

Jozef Pac Kásztelan Zmudzki Starosta Feydanski etc: ná Rużáńce Deszpudźic Hrabia

Wszem wobec y każdemu z osobna, komuby o tym wiedzieć należało, osobliwie Jaśnie oświeconym Jaśnie Wiel:
możnym wielmożnym Ichmym P.P: Dziedźicom Dzierżawcom ex quocunque Titulo Possessorom dobr, Tudzież Ichmciom
P.P: Komisarzom, Ekonomom, Administratorom, Superintendentom Pisarzom, y ich Substitutom Cett: JKMci Rze:
czy Pospolitey Koronnym y W: X: Lit: ná komorach będącym, Po zaleceniu usług moich do wiadomości podaię. Iż posyłam
do Wengier Pana Michała Szyszkiego Podczaszego mego dla kupienia ná własne maie potrzeby wina. Beczek sze:
snaście. Ażeby tedy ták do Węgier idący, iáko też náząd z Węgier z winámi powracaiący. Ullo titulo turbowany y zá:
trzymany niebył. Wielce proszę, wszelko wzaiem do owdźięczenia po Dobrách moich podaiących się okazyiach deklaruiąc
sposobność, I ná to dawszy. Niniejszy Pászport moy, dla większey wagi, przy zwykłey pieczęci własną ręką podpisuię się.
Datt: w Rożańce 1757 Mca Januarij Dnia 4.

Jozef Pac
Kasztt: Zmudzki
mp

Zatem Dokumentem Przeprowadzono Winabecz
7y Antał przez komore Jasliska Mszyszko

№

Pac Krzyżtof

Kanclerz W. X. Lit.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

+

9

Adm Rdē in Xō Pr
Amice obserande

Posyłam List moy pilny do P. Podkomorzego
Mozerskiego. Proszę tedy aby ie WMć
iako przedko dostać ieknie Kmitowi Sale
tey, Zaraz odsyłaiąc do Wilky każąd.

Pisze mi Pan Kmita ze Sandom Rada Ro
[illegible] dwory nie o Zabycie [illegible] Ord Polny
a chce Pan Kl ulyc iako
Zabycie wiecz tey rzeczy
[illegible] dwory nie w Kijowskiem
y Zabycie gdzie indziey
[illegible] dynsty.

[illegible]
[illegible]

Ex collectione
Alberti
Zasztowt.

W Warszawie 10
Febr 675

Jagd Nikostowi
z Dysenium.

Dnia 18 Febr. 1675

Rkp. 6147 IV t. 10

Pac Krzysztof, Kanclerz Wielki Litewski, Fundator Kamedułów w Pożajściu pod Kownem, + 1684.

List do przeora Pożajskiego, z Warszawy 10 Febr. 1675.
(~pochodzi z pożajskiego archiwum.)

№ 1.

Rkp BJ 6147 t.10

№

Pac Michał Kazimierz

Wojewoda Wileński.
Hetman W. W. X. Lit.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

Jaśnie Wielmożnemu JmPanu Benedictowi Sapiezie Hrabi na Czerei Podskarbiemu Wielkiemu y Pisarzowi Ziemskiemu WXL MEmu MSwPanu y Bratu, a w niebytności JmPanu Andrzeiowi Skorobohatemu Skarbnemu WXL po zaleceniu powolności moich. Michał Kazimierz Pac Woiewoda Wilenski Hetman W.WXL. Ponieważ z pomiarkowania w pretensiach JmPana Orzechowskiego z Chorągwiami dwiema Dragonskiemi JmPana Jenerała Artileriey WXL, y z JmPanem Penkrackim Kapitanem tych Chorągwi, przychodzi dać za szkody poczynione Dwa Tysiące Złotych, Proszę tedy aby za tą Assignatią moią Pomieniona Summa, to iest Dwa tysiąca Złotych, Curenti moneta ad rationem Zasług teraznieyszych Ćwierci pomienionych Chorągwi y Ich Kapitana, do rąk JmPana Orzechowskiego wyliczona była. Co In rationibus WmmPanu przyięto będzie. Datt w Wilnie d. 12 January Ao 1678.

WMM Pana Brat

Ann. 1679 d. 2 Martij w Grodnie na Seymie productum

Stephan Kurz Sub Deputat do liczby

Ordu Kass. X. Zmud. tydz.

J. Łukomski S. W. Deputat

M. K. Wołodkowicz H. S. W. M. Deputat do Rzeczy

Sługa powolny
M. Pac WW
H. W. W. XL

Te Assignacią go tenemu przy Generalnej Zapłacie pro Solut. przyiąć Matthias Kur. Cedracki

Capit. Zm.

Ex collectione
Alberti
Zasztówt.

P. Vlatowicz y P. Pawłowicz zatą Assygnatią
Wyliczcie tey Dwatysiącie y quitacią
JMci Pana Orzechowskiego odbierzcie w Wilnie
15 Januarij 1678

A. K. Korobokaty Skarbny

Według tey Assignatij odebrałem ze Skarbu W. X. K.
Spełna dwatysiące złotych Polskich w Wilnie ut supra
Z odebranych kwitnięcie podpisuię się — — — —

Jan Karol z Orzechowca
Orzechowski

Pac Michał Kazimierz, Wojewoda Wileński, Hetman W. Litewski. + 1682.

Assygnacja do Sapiehy, 12 Januaryi 1678.

№ 41.

No

Pancerzyński Karol Piotr.

(h. Trzaska.)

Biskup Smoleński

potem

Biskup Wileński.

Na Komplanacyi między Pociejami i Puzynami. podpisany X. Pancerzyński jako superarbiter. w Mińsku. 1720.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

Między JW. Jm Panem Ludwikiem Konstantym Hra
cią na Włodawie y Ruzance Pociciem Kasztelanem
Wilenskim Hetmanem Wielkim W. X. Litt. swym y Jaśnie
Wielmożney Jeymci Pani Emerencyanny z Warszyckich
Pociciowey Kasztelanowey Wilenskiey Hetmanowey W. W.
X. Litt. małżonki swoiey, Ziedney a JW. Jm Panem Mich
tem z Kozielska Puzyną Pisarzem Wielkim W. X. Litt.
swym y Jaśnie Wielmożney Jeymci Pani Zofiy z Potoka Poto
ckiey małżonki swoiey także Imionami pro quarum ratifica
tione Presentium recipere Contrahentes na Dobrach swoich
cautionem Zapisuią z drugiey strony stałaniem Zamienia
iąca ex Litigijs w pokoy y doskonałe uspokoienie Komplana
cya za interpozycyą y skuteczną JW. Jchmci niżey opisa
nych Sędziow do Compromissu delegowanych oraz y
przyiaciół Decyzyą w ten niżey opisany sposob. Iż JW.
Jchmci Contrahentes certuiąc z sobą candido immutabilis
affectus pretio a zważywszy oraz pretensiones mutuas po
sessyi zastawney Dobr Minska z przyległościami iakoto
JW. Jchmci PP. Pisarzowie W. X. Litt. o summę siedmnaście
Tysięcy Złtch Polskich Kontraktami zastawnymi y actis au
thenticis Regni roborowanymi na pomienionych Dobrach
Minsku przez JW. Jchmci PP. Kasztelanow Wilenskich
Hetmanow Wielkich Woysk W. X. Litt. assekurowaną JW.
zas Zwyż pomienieni Jchmci PP. Kasztelanowie Wile
scy o kalkulacyą prowentow z Dobr Minska nad intere
od summy siedmnastu Tysięcy przeczyszczaiących Tudzież
y dezolacyą Pałacu Minskiego y samych Dobr deteriora
tio permanentes a gdy porożnych prawnych Termi
nach

Ta Sprawa Zobopolna devenit ad decisionem Com-
pmissorialem et robore oney Zaszłey in varijs in-
stantijs Iudicati sententiae usq; ad Terminum educandum
p partes Nunc combinantes inquisitionum. Więc zważy-
wszy Ichmć Iudices Compmissoriales a teraz amici zre-
welowanych przed sobą świadectw tez stron pomie-
nionych pretensye ad eum amicabilis decisionis JW. stro-
ny redegerunt finem. Nayprzod ob Publicas Legalita-
tes JW. JPan Pisarzowi nieprzyszło widzieć statum tych
Dobr a teraz aperte patet że p incuriam administratorum
są zrujnowane za te dezolacyą iako y kalkulacyą na-
leżącą oraz y zawszelkie do dnia dzisieyszego in genere
zachodzące pretensye JW. Ichmć PP. Pisarzowie WXLit: JW.
Ichmć PPow Kasztelanow Wilenskich Summą originalną sie-
demnasto tysięcy złtch Polskich kontentuią, iako presenti com-
planatione z tey Summy JW. Ichmć PPow Kasztelanow Wilenskich
kwituią, tak et authentice coram actis quibusvis intraspa-
tium unius septimane Sam JW. Im Pan Pisarz WXLit
suo et consortis nne de contractibus obligatorijs et omnibus
ac universis pretensionibus ad actum presentem interceden-
tibus. Iakoteż y JW. JP. Kasztelan Wilen: suo et Illustris ac
Magnificae consortis suae podobnie de omni calculatione de-
solatione Bonorum Minsk cum adjacentijs et omnibus tak-
że pretensionibus żadney okazy strona do strony nie rezer-
wuiąc kwitowacsię ab invicem solię profitentur et ad
approbationes tych kwitow JW. Małżonki swoie opor-
tuno tempore coram actis quibusvis authenticis Regni sive M.D.
Stae: stanie assekuruiąc. Cosię zaś tycze Dobr Minska cum
attinentijs te JW. Im Pan Pisarz ex nunc JW. Im Pan Kaszte-
lanowi

ad liberam Economiae eius dispositionem ex possessione wy-
puszcza rezerwuiąc sobie do odebrania praesenti Complanatio-
ne praeventa tych Dobr ad Futurum Festum S. Joannis Baptistae
in Anno Deo dante venturo Millesimo septingentesimo
vigesimo primo wymowione. do ktorego Czasu powinny in rem
JW. Jm. Pa Pisarza W. X. Litt. cedere iakoto intraty tak z Bro-
waru iako y czynsze in quantitate przeszłego Roku od Ludzi
Dobr tych odbierane tak y tego Roku odebrane być maią. Osepy
według zasianych rol oraz za sol Ludziom podawaną
co kto winien bez wszelkiego uciemiężenia wybrać sobie powinien
obedientia subditorum przez Ekonoma z ramienia JW. Jm. Pa
Kasztelana Wilenskiego zostawione do wymłotu wszelkich
zboż takiarych iako y ozimych y do wywozu tego zboża y sian do
Warszawy in rem także JW. Jm. Pa Pisarza W. X. Litt. cedendorum
nakazana aby była hac Complanatione robur reservata JW. Jm.
Pa Pisarzom. Słomy iednak in fundo zostać się dla Conserwa-
cyi Dobr y dobytkow powinny iakotyż y siana trzydzieści sani
Jm. Pm. Ekonomowi JW. Jm. Pa Kasztelana Wilenskiego iedzieli
JW. Jm. P. Pisarz W. X. Litt. spondet. ad interim tenże JW. Jm.
P. Pisarz oddaie ex nunc krow cielnych osmnaście wypust-
kow dwanaście, sobie zaś przyciedzie JW. Jm. Pa Hetmana W.
W. X. Litt. wołow siedmnaście swoich założnych od chłopow odlie-
rze. Pozwala przytym JW. Jm. Pan Hetman W. X. Litt. w Borach
swoich kopę drzewa in rem JW. Jm. Pa Pisarza spuscić y aby
ię swoim kazał bez obowiązku Minskich Poddanych spro-
wadzić praecavet. Dobytki alias było rogate JW. Jm. Pa Pisarzo
w folwarku Rudzkim przez zimę conserwowane być p-
winno per administratorem JW. Jm. Pa Hetmana y ieśli
by tam sufficienty tam nie było słom tedy pomieniony
Ekonom providere ma zlecenie y skuteczny o tym dać po-
winien dozor. Zboża ktore obowiązał się JW. Jm. P. Pisarz
W. X. Litt. zostawić do siewu iare in quantitate speci-

ficanda

ad manus Ekonoma JW Jm Pa Hetmana iakoto Jeczmie
nia Korcy dwanascie, Owsa Korcy dziesięć Item Zagryke dru
gie Korcy dziesięć. Grochu Korcy cztyry Zyta Zare Korcy dziesięć ad
victum Ekonomowi Zyta Korcy sześć miaro Wszystkich tuteyszą
Minską ad extremum. JW Jm P Pisarz W X Litt wyderkafy
y dziesięciny Per possessionem suam Kosciołowi Minskiemu Zatrzy
mane Wypłacić y Kwity z wypłaconych JW. Jm Pm Kasztelan
owi Wilen. Sub ie Plenipotentowi, Tudziez Kwity z podatkow
wszelkich Excepto Dłuszki Wsi pustey oddać ante Terminum
expirationis assecurat precavendo sobie rumacyą na Niedziel
dwie po Sm Janie cum obedientia subditorum wywozu Naydaley
do Warszawy Swolne Cydet y Koni bez szkody iednak Sąk po
zimie ad Festum S. Joannis Baptistae seu rumationem
pastuiska. Co wszystko strony obiedwie contrahentes tam in to
to quam et quavis minima parte Zyscić y dotrzymać ato sub
rigore in decreto Compromissoriali approbandae eiusdem com
planationis powinny ktorą tą complanacyą Authoritate
Compromissoriali z stwierdzić judicibus Compromissorialibus po
zwalamy y Domieniony na strony judicialiter rigor
assumunt. Na co się dla lepszey wagi wiary y pewności
Rękami naszemi przy bytności Jchm Pp Sędziow
Compromissorialnych podpisujemy Działonę w Min
sku sub securitate Jurisdictionis Compromissorialis
Fundatae feria 4ta post Festum Sanctae Catharinae
Virginis et Martiris Anno 1720

Karol Pamerzyński
Biskup Kond Smoleński
Super Arbiter

Lud Pociey Sp

Michał Zko
wski Puzyna
Cesarski

Józef Hakwaski Starosta Ciekanowski i Ossowski
Felician Grabski Chorąży Sędna Grodzki W Łen
Krzysztof Domiński Kuczka Puzyna
Starosta Powiatu Upitskiego
Kazimierz Rudzinski Podcz: Z: Czerskiey
Arbiter Maciey Orlewski Arbiter

№

Paulutius Kamil.

Kardynał. Nuncyusz papieski.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

Mme et Rme Bne

20

ARCHIWUM
ADAMA MIELESZKI-
MALISZKIEWICZA

J'aurais souhaitté de pouvoir executer vos desirs, en obtenant de Sa Sainteté la grace que Vostre Grandeur demande sur l'Office de l'Immaculé conception, mais ayant etez remise par avance l'instance fait avec l'information de Monsieur l'Evesque vostre Coadiut à la sacrée Congregation des Rites, de laquel je suis aussi membre je n'ay pu executer ce que vous m'avez demandée. J'ay pourtant en donnant mon suffrage dans la Conf. de samedi passé, dans laquel on a parlé de l'affaire, et aussi des Litanies de Jesus qu'on chante et recite en Lituanie et autre part de la Pologne, et de l'Alemagne on a donné la dilation requise par mr. l'Evesque sur ces deux points, et on a prescrit à mr. le Coad. Ponente de la ~~question~~ rechercher, qu'on fasse venir le Litanies et l'Office de la S. Vierge

Mme Bne Sapieha episcopus
Coadiutor Vilnensis. (Vilnaen

s'inculé, qu'on recit du pour examiner
les unes, et l'autre, et apres on donnera
une decision tel, qu'il faudra, et soyez
sure, que tout ce qu'on pourra faciliter
on le fera tres volontiers, et moy meme
j'ay parlé au long dans la susdite
congregation en representant tous les
inconveniens qui pourroient arriver
en les defendant. C'est ce qu'je dois
rappresenter à vostre grandeur sur
l'argument contenu dans vostre let-
tre datée du 12 Juin, qu'je n'ay reçu que
la poste passé peu avant la derniere congre-
gation de Rit. apres cela vostre grandeur
ayez la bonté d'estre persuadé que tout ce
qu'on pourra faire dans la conf. je le procure-
ray avec tout l'engagement possible ayant
a coeur de vous servir jusqu'il sera possible.
et en vous renouvellant mon ancienne esti-
me, et attachement respectueux, et sincere
je me borne à me dire à jamais en vous
baisant les mains.

B. V. Mr. et Ame

Serviteur et Corde
C. Card. Paulutius

a Rome ce 9 xbre
1783

P.

Paulutius Kamil.

Paulucci Kamil Kardynał, Nuncyusz papieski do Józefa Sapiehy Bisk. Dzierzanowskiego, Koadiutora Wileńskiego, Referendarza W. Ks. L.

29 Grudnia 1753.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

N^o

Pergen hrabia.

Gubernator Galicyi po pierwszym Zaborze Kraju 1772. r.

Madame.

Je viens de recevoir la lettre, que vous
m' avés fait l' honneur de m' ecrire le 29.
Monsieur votre frere se trouvant dans les
pais etrangers au moment de la publication
de l'ordonnance du 13. octob: il est tout naturel,
qu' il ne peut pas se rendre ici dans le terme
prescrit. Je suis extremement sensible a l'atten-
tion, que vous avés de m' en donner part

vous-meme

Vous meme, et ne desire rien, que de trouver des occasions de vous prouver les sentiments respectueux, avec lesquels j'ai l'honneur d'etre.

Madame.

Leypol le 1. Decembr: 1772.

Votre tres humble, et tres
obeissant Serviteur.
le Comte de Bergen

A. Mde. la C. de Bruhl a Christinopl.

nver
ets
iehe.

n

Pergen [illegible]
pr fr.

Madame
Madame la Comtesse
de Brühl Née Comtesse
Petocki.

Pergen — à Christianopoe
[illegible]

No

Pieniążek z Kruzlowy Prokop.

Kawaler (maltański)
Wendeński Romborski Stta.
Rotmistrz Kr. Jo Mci

NB. Waleczny rycerz w Afryce Azyi etc z Maltańczykami a poźniej po powrocie do Polski odznaczył się w wyprawach Gdańskiej i Moskiewskiej)

Zob: Niesieckiego.

Kwit na odebrane ze Skarbu Kr. Jo Mci pieniądze za czas służby Pskowskiej i Podolskiey w Krakowie d. 7. Maij 1583.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

Ja Procop Pieniazek z Kruzlowy Caualer, Wendenskj Romborskj Starosta, Rotmistrz y Dworzanin Krola J. M. &c. wyznawam tha moią recognitią, że mi się od Jeo Mczi Pana Jacincta Młodzieiowskiego Podskarbiego nadwornego Corronnego y Starosty Krzeszowskiego dosycz stało. Tho iest żem wziął zapłatę za on wszistek rok Pskowskiey służby, wedlie popisow y rachunkow tak pod Worończem iak pod Pskowem, zachowuiącz sobie do P. Stanisławskiego o dziesięcz koni, co się popisali po popiszie, iako P. Lecziczkj na cztery konie, á Pan Buskowskj na szescz, ktorymem ia swoie pieniądze dał, okrom thego, thedy mi się wszistko zapłaciło. Za rok tesz Podolskiey służby wedlie listu przipowiednego w Rydze asz do 6 April. 1583 dosycz mi się od Jeo Mczi thegosz Pana Podskarbiego stało. Na co ia dlia lieszszey wiary swoię własną pieczęncz przykładam y ręką własną się podpisuię. W Krakowie die 7, Maij Ao. 1583.

Procop Pieniazek qui sup
ma ꝓpria.

No

Z Pilzna Marcin.

Professor Akademij Krakowskiey.

Kwit na odebrane od p. Hieronima Bużeńskiego Zupnika Krak. pieniądze Kwartałowe naznaczone dla Akademij z Zup Wielickich. —
Dat. w Krakowie Collegio Majori. 19. Junij. 1565.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

31

Anno domini Millesimo Quingentesimo Sexagesimo Quinto die vero 19 Junij
Ego M. Martinus Pilzneu bonarum artium in Academia Crac. Maiorum Professorum
Collega atque redditum eiusdem Acad. Procurator recognosco publicis me accepisse
a Magco Dno Hieronymo Buzensky Salinarum terrae Crac. Zupario tres mar-
cas monete et mu Polonicis pro quartali Pentecostes census pro Academia
predicta in salinis Wielicen. empti et pro singulis quartalibus solui obligati De
quibus sua Magca publicis quieto Crac. ex Collegio Maiori Anno et die quibus supra

Idem qui supra
manu propria

1565 qrtalis Penitentiarius

Procuratori unius

versicatis

$3.0

No

Piotrowycz Zacharyasz

Tłumacz i Prystaw. J. Kr. Mści.

Pokwitowanie Skarbu Kor. na wzięte 5600. Złp. dla Szmakzy Karaima. Faktora. Hana Krymskiego, przy posle po upominki przysłanym w Warszawie — — die 15 Octobris. 1660.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

34

Zeznawam nizeg podpisany tym scriptem moim: Izem wziął na prowisią Szmahi Karaima Factora Hana Jemci Krymskiego. po Upominki z Mechmet Szabei emi przysłanego. Vłapsy Tego dniowey. rachuiąc na tydzień po Złotych Stu. in No. za Niedziel No 43. Złotych polskich Cztery Tysiące Trzysta Zosobna na Suknie iemu Samemu y czeladzi iego dano Złotych Dziewięcset. A przy odprawie poczesnego y na drogę dano Złotych Czterysta. Co wszystko in Vnum computowawszy. Efficit Złotych polskich. Pięć Tysięcy Sześć Seth. Z ktorych zupełnego odebrania Skarb. Rzpltey Koronny quituię y dla większey wagi własną podpisałem się ręką. W Warszawie die 15. Octobris 1660 Anno.

Zacharyjasz Piotrowicz

Tłumaczy Przyszłaś Kr

Szmahzie Karaimowi Faktorowi Hana
Krymskiego przy Posle po Upominki przysłanemu
Prouisionis, za niedziel No 43. z Traktamentem
zwyczaynemy Szatami wydano in Summa
§ 5600.

[illegible]

ФАБРИКА № 6 СЕРГЕЕВА

№

Plater Józef Wincenty Graf.

syn Konstantego i Augusty z Ogińskich.
Pisarz Polny Litewski
Dynaburgski Brzeski Starosta
nakoniec
w r. 1794. Kasztelan Trocki

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

37

Dnia 29 Kwietnia Roku 1782 w Daszowie

Czyniąc wiadomo tym moim Dokumentem danym Kiryłowi Mazurkiewiczowi Poddanemu moiemu Bundurzkiemu na Sadek z pod Laskiem Stawek z iednym Brzegiem wpodymnym, ktorych wraz z Sukcessorami swemi wolnie używać ma z obowiązkiem oddania co rocznie do Skarbu mego dziesiątego drzewa. Po zeszłym zaś życiu tegoż Kiryła Mazurkiewicza Sukcessorowie iego approbatę prawa ninieyszego wziąć powinni będą.

Józef Wnuk Graff Plater

[illegible]

Plater Józef Wincenty
syn Konstantego i Augusty
z Ogińskich
Pisarz Pol. Lit. tymczasowy
Brzeski Litt.
w r. 1794. Kasztelan Trocki.

№

Plater z Bryłłów (de Broël.) Konstanty Ludwik.

Pisarz W. W. X. Lit.

później

Kasztelan Połocki, Wojewoda Mścisławski

nakoniec

Kasztelan ~~Połocki~~ Trocki.

Paszport dla JP. Józefa Soraphinowicza
jadącego do Węgier dla kupna win.
Dan. w Zastawiu. 26. Gbris. 1753.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

40

Konstanty Ludwik z Bryllów na Indrycach Horynce, Daszowie, y Krasławiu Plater, Pisarz Wielki W.X.L.o Xięstwa Inflantskiego Dyneburski de Starosta.

Wszem w obec y każdemu z osobna do kogo wiadomość de infra expressis będzie należała, a mianowicie Ichmcm Panom Superintendentom, Pisarzom, Strażnikom, Substytutom, et cujuscunq Tituli Dozorcom Cellm J.K.Mści y Rzeczypospolitey przy oświadczeniu uniżoności należytey do wiadomości podaię: Iż posyłam do Węgier Dworzanina mego Jm Pana Józefa Seraphinowicza dla zkupienia Win różnych, które jako nie na handel żaden, ale na własną moją potrzebę Domową będą zkupione y prowadzone; tak ażeby na wszelkich Cłach, Komorach, Przykomorkach, Mytach, Mostach y Przeprawach żadney nie podlegały turbacyi y solucyi, ale wszędzie wolny y bezpieczny przechód miały (: przypominaiąc w tym sonantiam Prawa pospolitego :) wielce y uniżenie upraszam, a dla wiary lepszey y zupełnieyszego waloru tego Paszportu mojego ztwierdziwszy go podpisem ręki własney Pieczęć zwykłą przycisnąć rozkazałem. Datt w Zasławiu d. 26 9bris Ao 1753.

Konstanty Plater
Pisarz WWXLitt Ind Ltz

Die 17 Januarij 1754 przeprowadziły przez Duklę wina Beczek Pięćdziesiąt y Sześć

Józef Seraphinowicz
mpr

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA
No 7

42

No

Plichta Walenty

Kasztelan Rawski

1630.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

43

Hermolaus Łyszka z Bobrku
Podskarb Koronny

Znaimuię komu to wiedzieć należy iż Jego Mść Pan, Marek Bratyński Rotmistrz Jego Vro Mści wespół z Jey Mścią Panią Eatą Zielawską Małżonką swą czyniąc dosyć prawu pttemu o płaceniu Quarty tedy przy bytności Jch Mści Panów Walentego Plichty Rawskiego Krzysztopha Sułowskiego Zarnowskiego z Senatu Piotra Kozminskiego Cześnika Kaliskiego Łukasza Witowskiego Podczaszego Kijowskiego z Małey Polski Podczaszego Kijowskiego Deputatów do Quarty z Seymu naznaczonych y obranych Oddali do Skarbu Rptey simplae Quarty według nowey lustraciey za Rok przeszły w Roku teraźnieyszym na Swiatki płacić powinney ze wsi Stołodki y Stodolec złotych Trzinaście z ktorego oddania simplae Quarty y dosyć uczynienia prawu pttemu Jch Mści Panów Małżonków Quituię y wolnemi czynię Działo się to na Zamku Rawskim dnia 11 Czerwca Roku MDC Trzydziestego.

Walenty Plichta
Cast. Raw. m.p.

Piotr Kozminski z Iwanowic Cześ: Kal.

Jan Szomdrski Secr: Kr. Jmci
i Pisarz Skarbowy

d Hołodki w Podolskiem

Quo Jey M. Pan Białyn
skiey.

Z Stołbtsow i Zdołbunowa

Roku 1690

3 lo 13

№ 218.

Antoni Pocicy

Oboźny później Strażnik W. X. Lit.
Starosta Wałkowyski i Żyżmorski.

List. z Rzeczycy 15 maja 1736.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

Monseigneur

15. May 1736.
w Krakowie

46

Przyznyczajoney moiey invenerationem WM
WWW Pana Dobrodzieja propensyi, nie-
chcąc nigdy terminum ponere, odzywam się
z moją Submissyą. Uniżenie upraszając
WWW Pana Dobrodzieja ażebyś certus
będąc de mea ku Sobie addictione, zawsze roz-
kazy poufałe raczył mi swoie kommunikowa-
wać, z czego jako gloriam mieć będę usług
moich Sakryfikować Specimina, tak indefessa
fide żem iest proszę się

WWW Pana y
kochanego Dobrodzieia
uprzeymie życzliwym
Bratem y Kuzynkiem
[illegible]

Ant: Pociejska
[illegible]

Biblioteka Narodowa

A 131.

Ludwika Pacieg

Historia W. W X. Lit.

(1719.)

1) 1711, 23 II
2) 1719, 2 I
3) " 5 II

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1992. a. 486)

Ludwik Konstanty na Włodawie y Rozance Pociey, Hetman WXL: Boniański, Ratyński, Szereszewski Pański Starosta.

Wszytkim in Genere Ichmściom Panom Officyalistom Woyskowym y Rycyrstwu Woysk Rzpltey WXL. utriusq Authoramenti, tak Polskiego iako y Cudzoziemskiego Zaciągu po Zelecenu chęci moich intimuie Serio pod Scisłością Artykułow Woyskowych, a zebyscie Dobr, Lipniaka Jędrzonki Zagozdzia Jamielnika Szyszek w Ziemi Łukowskiey Leżących Ichmściow OOycow Dominikanow Konwentu Warszawskiego dziedzicznych Zadnymi przechodami, Noclegami, Popasami, Furaziami, Zabiegami czatami ugod y dyskrecyey wymaganiem, Podwod, Koni, y Wołow Zabieraniem, Prowiantami Wymyslnemi, Paletami et quocunq titulo aut praetextu Militari, nieważyli się aggrawowac y uciążac. Samym Ichmściom Panom Regimentarzom y Kommendatom Chorągiewnym y Regimentowym Serio pod Animadversią Sądow Moich obliguie aby indemnitatem tych dobr iako moich własnych przestrzegali, gdysz in casu iakowego pomienionym Dobrom wkrzywdzenia w Samych Ichmściach Kommende Maiących, wszelkich cum rigore poenarum requiram satisfakcyi y iako o moie własne Serio Sądzic y karac deklaruię. Dan w Lublinie d 23 Junij Anno 1711

Lud. Pociey Hr
wxl

Pilno zalecam

1711.

Na Lipniak
Jedlonke
Zagozdzie
Jamielnik
Szijski
OO. Dominikanow Warsz
wskich

Monseigneur

51

Zaszłe WMWMPana mię invitatorie, na akt weselny JmsPana Starosty Halickiego WMWMPana z JeyMścią Panną Woiewodzianką Bełzką Coro WMWMPana iako Unizoną obligacyą czynią wemnie. Tak poniewasz Dator munerum WMWMPana znacznemi pociechami rekreuie z uprzeymości mey poniższo wawszy tego in Seros Annos życzę abyś nieustaiące w Domu Swoim od tegoż uznawał szczęśliwości. ktore rzetelniey ad coram WMWMPana przybywszy na termin y mieysce aktu weselnego naznaczone remonstrować będę. ieżeli iakie mię niezatrudnią Interwenientie ktorych barzo wiele penetrować mi przychodzi, Omni iednak Conatu Starać się będę dać dowod applikacyi moiey, z ktorym iestem

WMWMPana

Uprzeymie życzliwym

Bratem Unizo

nym sługą

Lud Pociej Hr

w Lz

d 5 Junij 1719
z Białey

Do Łaszna

1719. 5. Czerwca

Obiecując mu być na
weselu jego córki.

Pociey w Potocznym

Ms. Panie Sędzia Woyskowy W.X.L.
M.W.Ms. Panie y Bracie

52

A 131.

Byłem tey nadzieie że WMWMPan alacrem Interessowi memu z Imcią Panem Strażnikiem addes curam ktorego kiedy widziałem leniwy progres. Umyslnie JmPana Głuszynskiego wtymże interessie musiałem Obligowac, zktorego Pracy ten mam Sukces, że z przyiaźni JmPana Strażnika Wielkie łatwości wyczerpnoł zdeterminowaniem na trzydzieści Tysięcy tylko odemnie wypłacenia, oktorey byłby uczynił WMPanu JP Głuszynski relacyą, żeby zastał w Domu. Z wielką applikacyą życzyłbym sobie imparatis uspokoić JmPana Strażnika pewniys, gdyby mi adesent media. Staram się Wielce, aby Pan Hermson podług Klarygacyi JmPana Strażnika MWMPana przeiął u mnie za dług winny onemu te Trzydzieści Tysięcy. ale go niemogę doczekać z Lublina, y pewnie ieżeli się zgodzi ze mną. Zaraz Czopowe Brzeskie we Trzydzieści Tysięcy puszczę. Życzyłbym samemu WMPanu te Czopowe puscić ieżelibys chciał. Ręczę że kilka Tysięcy uczyniłoby WMPana nad summę awantażu. Tylko abys

wtoszedł

wszedł, iakobysmy daley nieperseweroWali
w Processach Prawnych z JmPanem Strażnikiem
lecz certowali Stałą przyiaźnią y niewykorze-
nioną Zychliwością. Wzaiemnie potrafię
WMPanu te fatygę rekompensować piszącze

WMWMPanu

Zyczliwym
Bratem

d 2 Janu 1719
z Kozanki

Uwiżo:
Sługa

Lud Pociesz Hr
wsz

Memu Wielce Mci Panu y
Bratu JW Panu Orzeckiemu
Sędziemu Woyskowemu WXL
y Porucznikowi Chorągwi Pełtyorskiey
JW JP Strażnika WWXL
MMM Panu

Hawrz w Interesie Polaczny

Pociey

85

ФАБРИКА № 6 СЕРГѢЕВА

№

Podoska Teofila (z domu Wapowska.)

Żona Mikołaja Wdy Płockiego.

NB Teofila córka Konstantyna Wapowskiego stolnika Koronnego ostatnia z domu Wapowskich była 1º v. za Hrehorym Kopciem, 2º za Rosnowskim Chorążym Przemyslkim 3º Za Załuskim Wdą Płockim 4to za Mikołajem Podoskim Wdą Płockim — utonęła w Wiśle — po niej znaczne dobra jak Dubieck, Czerwonka, Sliwnica etc. weszły w dom Starzechowskich a później Krasickich. —

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

w Dubiecku d. 25 July 1737.

56

Jaśnie Wielmożny Mci Dobrodzieju.

Kiedy mię zachodzi w potrzebuiących do Zamku Krasiczynskiego z Lasow naszych Dębow Rekwizycia, ktorym obfitość y zdolność z relacyi przyznaiesz WMMWM Pan, więc ochotnym sercem, iako się z tey przysługi nie wymawiam, tak nie tuszę aby na Most, y Ganki te młodociane dębki (inszych w żadnym lesie nie maiąc procz Rudołowskim) zgodne bydź miały. Dla czego piszę do JmPana Słoniewskiego, aby Rzemiesnika dla obaczenia iesli się zdadzą przysłał, W tym zaś upewniam że gdy tak będzie, co potrzeba wydać każę, przez co większa obfitość w Lasach naszych będzie, iako w nas samych prawdziwa y nigdy nie odmienna ochota, z ktorą się oświadczaiąc piszę się

JWWMPana
Dyca y Dobrodzieia
Serdecznie kochaią
cą y uniżoną sługą
Podoska 1737

Jo Nosci Pani Woie
wodziny serdecznie
kochany Matulence
o Boże uniżenie kła
niamy rosczyni kocha
nemu Oycu Syn a bardzo kochany
mąż moy

JW. JmPan Wojewoda Sandomirski

Podoski Gabryel.

Arcybiskup Gnieźn.
Prymas.

1769.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

60

Jasnie Wielmożny Mci Panie Wojewodo Kijowski
MWMciPanie y Kochany Bracie

ARCHIWUM
w RYCHTACH
[illegible]

Dowiedziawszy się że się JWWMPan wybierasz za granicę y że tu blisko Warszawy poiedziesz Serdecznie bym rad widział się z JWWMPm dla czego proszę abyś tu wstąmpił, choć na godzin kilka, y gdybym tylko wiedział o Zbliżeniu się tu JWWMP wybiegł bym Uściskać go serdecznie, y dać mu nowe dowody tego przywiązania z którym bydź Nieprzestanę

z 15 Juny 1769
w Warszawie

JWWMWMPana
z Serca Życzliwym Bratem
y Sługą Uniżonym
G Podoski Xże Prymas
JW.

Proszę owszem supplikuię uczynić to dla mnie

62

No

Podoski Józef h Junosza.

Starosta Dobrzynski
później Kuchmistrz Litewski — nakoniec
Woiewoda płocki — Pokrzywnicki, Złoto-
ryjski Starosta

1) 24 I 1741
2) 23 II 1773

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

~~10~~

63

Jaśnie Wielmożny

Mości Dobrodzieju

Znayduiący się ad Attentandum Interesse Oyca
moiego w Piotrkowie Deluli JWmu
Mazowieckiemu Starszamu Singula-
rem Gratiam et Respectum JWmP Dobr
in Ordine Piera Lubelskiego, w czym
Jakem go in plena zostawił fiducia
tak Sponsionem et Cautionem ze
Strony tegoż JPana Mazowieckiego
JWmP Dobrodziejowi Zapisuię

Jul Zawda Sędzia

upewniaiąc że Gratum tey Promocyi y Dobroczyn
ności JWWMPD we wszystkich Interessach Jego
Demonstrabit Cor abey tylko manuteneatur
Super est tedey Resolutio JWWPDoll ktorey
tu w Piotrkowie (gdzie się Czasy kilka Zabawię)
Czekam Siebie Samego Stateczney łasce oddawszy
profiteor zem iest In desinenter

JWWWPDoll Ciąg
Szczerze Życzliwy
y nayniższym Sługą
Podoski
JDmPOKtzny

w Piotrkowie
d. 24 Janu
1741 Roku

Podoski Józef h Junosza.

Starosta Dobrzyński.

później Kuchmistrz Litewski — nakoniec
Wojewoda Płocki. Połrzywnicki Złotoryjski Stta

Kommissya Rzeczypospolitey Woyska Koronnego

Kiedy przez zaszłą Smierć niegdy Jasnie Oswieconego Imci Pana Krakowskiego Hetmana Wielkiego Koronnego, tudzież dla nieprzytomności w Kraiu Hetmana Polnego Koronnego Obowiązek Patentowania Officyerow na Szarze Regimentowe, począwszy od Kapitana z Chorągwią aż do Chorążego na Hetmanow przez Prawo włożony dopełniony bydź niemoże, a Regularność Służby mieć chce, aby komplet po Regimentach dozornie przez Kommissyą Woyskową Koronną był dopilnowany, Przeto dopełniaiąc Obowiązek y zastępuiąc Prerogatywę Zmarłego Wielkiego a nieprzytomnego w Kraiu Polnego Koronnych Hetmanow oraz Przychylaiąc się do Rekommendacyi W. Imci Pana Szaka Generała Maiora Woysk Koronnych Chefa Regimentu Pieszego pod Imieniem Krolewicza, Rangę Chorążką w tymże Regimencie po postąpieniu Imci Pana Franciszka Goltza na Porucznikostwo walkuiącą, Imci Panu Janowi Karolowi de Gramlich przez Wzgląd na zdatność y Applikacyą Jego ninieyszym Patentem daie y konferuie, mieć chcąc aby rzeczony Imci Pan Jan Karol de Gramlich za aktualnego w rzeczonym Regimencie Pieszym pod Imieniem Krolewicza Chorążego był przyięty y forsztelowany, oraz do Wszelkich Prerogatyw tudzież Żołdu tey Randze Opisem Regulaminu przyznanych zupełnie y istotnie należał. Działo się w Warszawie na Kommissyi Rzpltey Woyska Koronnego Dnia 23 Lutego 1773 Roku.

JA Podoski Woiewoda Płocki
Kommissyi Woyska Korony: Prezes
mp

Patent na Chorążego w Regimencie Pieszym Krolewicza Imci Pana de Gramlich

68

№

Podoski Mikołay.

Woiewoda Płocki.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

Jasnie Wielmożny Mci Panie Woiewodo Sendomirskij
z Dobrodzieiu

Należało mi Civilitatis observantiąc Morem, in Exordio
Roku tego, plena in Omnigenas prosperitates
ferre Vota JWWmwm Panu, lecz gdy per mor-
talitatis Sortem, SP. Ukochana Żona moia
z Wnuką razem Jedyną Kasztellanką Rypińską
Universæ Carnis ingressa viam, y poprzysiężone
Fatorum rozerwała indementia, muszę w nie-
utulonych Serce moie żalach, sepelire silentio.
Zostawiony tandem in hoc mœroris Cruciatu,
Szukam in Amico Pectore JWWmwm Pana
Ulgi, nie żeby przy tey fatalney denuncyacyi
Concuciatur Serce TEGO dolore, ale raczey
abym in Suffragium Animæ, wzniecił Christiana

JW. Jm Pan Wiwda Sendom

Pietatis suspiria, & diffusis per lachrymas angustijs ultra tumulum trwaiącą JWWmwm Pana mogł solari Łaską y Kompassyą. Cordicitus iednak lubo skruconemi Życzę słowy, aby Exordium Roku tego, w czerstwym y nienaruszonym zdrowiu aeternum duret in aevum. Pisząc się

d. 3. Jan 1743.

JWWmwm Pana

Uprzeymie Życzliwym Bratem

y sługą Unizonym

W Podoski WP

No 12mo.

1743 - 3 Stycz

M Podorki do Tarła
winszując nowego roku -
i opłakując śmierć żony
i córki. - (styl ciekawy)

A 76.

Comtesse Diane de Polignac

(1796.)

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

en vérité monsieur le comte je ne sai comment vous exprimer toute
ma reconnoissance, je vois que vous n'avez cessé de chercher ce qui
pouvoit joindre l'agrement a l'utilité; dans le choix que vous avez fait
j'ay crains qu'il ne fit perdre a mad. votre fille un amusement
interressant et j'ay balancé malgré les instances si j'accepterois mais
le pr. et la pr. ont mis une telle obligeance et tant de marque
d'interet que je me trouve très heureux de leur devoir aussi de la
reconnoissance, le pr. veut me laisser les vaches et beufs qui sont a
l'economie, enfin il n'y a point d'honnetetés de tous les genres que
je ne reçoive de votre famille, je je regarde comme impossible
de vous peindre tous les sentimens que j'en éprouve, dans toutes les
lettres que j'écris a mon frere je ne luy laisse pas ignorer toute
la recherche de vos procédés et j'espere que bientot il pourra
avoir l'honneur de vous en remercier luy meme, les enfans me
prient de vous parler aussi de tous les sentimens que vous leur inspirés
ils espereut que vous voudrez bien en agreer l'hommage; pour moi
monsieur le comte je n'ay point d'autre priere a vous faire que
de permettre a mes enfans d'aller quelquefois vous parler de notre
reconnoissance et de me donner l'espoir de vous en reiterer les
assurances dans la jolie solitude que vous m'avez choisie,
j'ay l'honneur d'etre monsieur le comte avec toute l'estime et les
autres sentiments que vous meritez si bien, votre tres humble et

très obeissante servante

Cesse Diane de Polignac

Ce 5 9bre 1796

Diane de Polignac

A Son Excellence

Monsieur le Comte F. Potocki,
général en chef des troupes de S. M.
l'imperatrice de toutes les Russies

à Human

Potubińska Zofia Konstancya.

Z domu Wotodkiewiczówna.
Żona Aleksandra Hilarego
Marszałka W. W. X. Lit.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

77

Mścia Pani Podczaszyna Sieradzka
Moia Wielce Mścia Pani y kochana Siostro.

Im rzetelnieysze vznawam zyczliwey ku sobie inclynacyey WMM Paniey dowody tym rzezwieyszą biorę przedsię do zasłużenia WMM Paniey ochotę prosząc abys mię w nieodmiennym affekcie conserwować raczyła, pewną będąc że wzaiemną vznasz zawsze WMM Pani że mnie w vsłudze zyczliwey gotowość którą na ten czas łasce WMM Paniey zaleciaiąc

W Grodnie d 9 Aprilis 1619

Zostaię
WM maiy mosci Pani
siostry

Corka moia lubo
nieznaioma nisko
kłania WM mosci
Pani

Powolna sługa
Potubinska mrowszczyzna

Moiey Wielce Mciey Paniey, y kocha
ney Siestrze Jey Mci Paniey Vrszu
li Modrzewskiey Podczaszyney
Sieradzkiey, Starościney Me:
dyckiey, Mm Paniey należy

Z.

Potubinski Alexander Hilary

Marszałek W. W. X. Lit.

(+1679.)

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

81

Mości Panie Podczaszy Stracki
Moy Mości Panie y Bracie.

Wdzięcznem tey WMć Mości Pana ku sobie propensyi, którą mi w pomiędzy Correspondentyi testari nie zbroniłeś się, za co iako wielce dziękuię, tak moia nie zeniała usługą, będę starał zasłużyć, uprzeymie z Nową narodzonym Panem winszuiąc uroczystości, życzę fortunarum Cingorum Corporis et animi w dobrym y długoletnim numerare annos, aby prędko et sociam vitae dał Pan Bóg przybrać pro voto WMć Mości Pana

Za do Warszawy iadę, przyznam się, non tam libenter, atoli abym usłużył Jeo KM y Rzeczypospolitey, a day Boże paccatis mediis, acz się zdabydź ad apparentiam snadno, ale magis optandum quam sperandum, służyć tam WMć Mości Panu etiam absenti, pro posse meo gotowem y proszę, racz bespiecznie rozkazać naydzień mię zawsze ochotnego y życzliwego do swey usługi

Szable wdzięcznie od WMć Mości Pana przysłaną odebrałem, ale przyznam się WMć Mości Panu, że Confundor to łaska którą mi mało nie codziennie wyświadczasz, a mnie kuncusz nie przyszło WMć Mości Panu wyświadczyć z oddarowaniem się, o co się iednak z pilnością staram.

Arcanum mi powierzone, tak stricte trzymam, że nie wypadnie odemnie promulgatum chiba tey osobie, którey WMć Mości Pan pozwolić raczyłeś. y nasze Seymiki, nie clementia zaięty ogień gaszą, ale oleiem bo approbant, niektóre Confoederatią lubelską acz nie in toto. Zostaię zatym

WMć Mości Pana Bratem uprzeymym

Małżonka moia za nie przepomnienie dziękuiąc swoią przesyła y zdziecinnie powolnie.

Sługą Powolnym
A. H. Połubinski M. W. Litt.
mp

Im[o] Mar[ski] W[ielkie] X[ięstwa] L[itewskiego]

Plebinski

A 8. — 9.

Alexander Hilary Potubiński

Marszałek W. W. X. Lit.

(Dzielny Rycerz † 1679.)

Żona tegoż

Zofia Konstancya Potubińska

z domu Wereszczakiewiczówna

Potubinski Demitry.

Woiewoda Nowogródzki.

1680.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

85

Wielmożny Mść Panie Podczaszy Sieracky
moy wielce mści Panie y Bracie

Synowiec moy Jmść Pan Ludwik Alexander Polubinski przeze
łował mi list Wmmm Pana dnia piątego Nowembrys Zwiel
kich ocz w ktorym czytam że Wmmm Pan od Contraktu Danego
na R 884 przez Przyiaciela na odebranie Krzywowierzbskiego
Klucza zesłanego w osobie Wmmm Pana, Zaszkute y Zboże, In
super nad Inwentarz podany pozostałe w Krzywowierzbie wedle
Assekuracyi zapłacić zbraniasz, że tedy Ta sprawa iako inne
wszystkie Ekonomiczne Omnie na ten czas opiekuna y namieyscu
Ekonoma zostaiącego opierać zwykły przeto z tych racyi upraszam
Wmmm Pana Itak życzę zwładze mey na ten czas Ekonomiczney
abyś Wmmm Pan Jezelisie szkuta niepodobała zaktoro Contrakt
zwoli Wmmm Pana zawarty, tedy y za zboże zapłacić kazał wedle
Assekuracyi od Pana Brzeznickiego nomine Wmmm Pana Daney bo tak zwy
kło zachować w ekonomiach że co czyiego nadpodanie zostaie albo li ten
swoie zabiera, albo li też zapłacić powinna od tego kto obeymuie ma
iętność, o czym niewątpiąc że to Wmmm Pana iako słuszno rzecz
uczynić zachcesz, na ten czas zostawam

Wm Mści Mć Pana uprzeymie

Dat z Słonima
20 Xbris Ao 1680

Życzliwy Brat
y sługa powolny
Dr Polubinski wda
Nowogr

H Pan

Potubinski

Wdz Nowogr

1620

87

No

Potubiński Konstanty

Marszałek Słonimski
później
Wojewoda Parnawski.

(1627.)

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

+

88

Jasnie Wielmożny Mciwy Panie Marszałku W. Xa Lit.
A mnie wielce Mciwy Panie y Szwagrze.

ARCHIWUM
ADAMA MIELESZKI-
MALISZKIEWICZA

Winszowałem wielce sobie na początku głownych Sądow Trybunalskych, że się kar-
miąc praesentia wm Mego Mciwego Pana, mogłem usługować: niemniey bym y te-
raz winszował, gdy przybywszy do Continuowania, y wm swemu Mciwemu
Panu, y miłey Braci usługę całą oddałbym. Ale że mi sprawa (ta wia-
doma) kilkoroczna, ktora iuż ferè ad nauseam stanęła, każe za Man-
datami na Seym Walny teraźnieyszy stanąć. wm Moy Mciwy Pan, serce
me ochotne ku usłudze pro facto reputando, y sam przed swą osobą, y
Jch Mciami Pany Collegami, excusatum bene et commendatum będziesz ra-
czył mieć. A niełaskę wm Mego Mciwego Pana baczyć, skarżyć mi się przy-
chodzi, że przez tak długi czas niemogłem, y o dobrym zdrowiu
y powodzeniu szczęśliwym, ktorym się wielce zawsze cieszę iako życzli-
wy sługa y szwagier, wiedzieć. Dlatego wm Moy Mciwy Pan roskaż mię
przez pisanie uwiadomić, abym się przynamniey pisaniem, gdy inaczey
nondatur facultas, cieszył. Natenczas Mtwey łasce służby me po-
wolne pilnie przesyłam. Dat. Z Dereczyna. Dnia 17. 7bra A. D. 1627

Wm mego Mciwego Pana życzliwy Szwagier

Powolny sługa
Konstanty Połubinski
Jezka Gwasz

ARCHIWUM
ADAMA MICKIEWICZA

Jasnie Wielmożnemu Panu a Panu Jeo
Janowi Stanisławowi Sapiezie Marszał
ki exu Wo xa Litt Storinskiemu ze ze
Memu memu Panu y Szwagrowi n

A Jasnie Wielmożnego
Pana Pana Sapiezy
Marszałka

P.

Połubiński Konstanty (Kniaź). Syn Aleksandra podkomorzego lidzkiego, wnuk Aleksandra także kasztelana nowogrodzkiego. Marszałek ~~[illegible]~~ słonimski (już ~~[illegible]~~ 1626). Został kasztelanem mścisławskim około 1628. Umarł na wdztwie parnawskiem na które postąpił 1633. Żonaty z Zofją Sapieżanką wdzanką mścisławską.

Połubiński Konstanty do Jana Stanisł. Sapiehy Marszałka Wiel. wiel. Litwy litewskiego.

17 wrześ. 1627.

Potubinski Ludwik Alexander.

Stolnik - Stanimski

1680.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

92

Wielmożny Mci Panie Podczaszy Kiewski
Moy wielce Mci Panie Bracie y Dobro
dzieju

Znoymie chcąc Rgmć Pan Dmezinski Podlebraniu
Klucza Krzywosienskiego do possessiy Jmci Pa
na wysłał Kozaka, przeto y ja przytomnym tey
expediciy będąc z mym niskim do Jmci Pana
odezwawszy się ukłonem, upraszam wielce aby
w dalszy czas łaskawie życzliwey Jmci Pana y nie
odmienney był chowan przyiaźni, to na ten czas
donosząc że po gospodarstwie mym wielkie Com
da, do wypłacenia Jmci Pana y do woli Aplikuię
w pomienionym ustąpiłem Kluczu, jako iuż spo
nad podanie Inwentarza Krescenciy snadnie zgodzi
tak y skutek moią własną w tym Roku kupiono
zatoż Com dał cene wszystkiey Okolicy y poddanym

od P. Polubinskie d. 21
Augusti 1680

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

Wielmożny Mć Panie Podczaszy Kiradzki
Moy Swiętey Mci Panie y Bracie.

Będąc informatus z listu Wm Jmci Pana de data
1. Xbris Swiętych Pcz, że Wm Jmć Pan nie tylko
racione nieprędkiego podania Klucza Krzywo
wierzbskiego ktory do moiey nie należał dostawcy
bom nie był na to Rekinowany vrażać, Ale y od
Contraktu nomine y z woli Wm Jmci Pana przez kto
Danego na sumę R 884 Tak zaszkodzę, iako y
z Boże moie własne pozostałe w Krzywowierz
bie odpadać raczysz, czemu nie tylko podziwić
ale y moiey niedoli przypisać że znać zadania
zawisnych budzi ta moia przysługa Wm Jmci
Pana Mieysca nima, Ale Jakoż kolwiek vfaiąc
słowu Wm Jmci Pana przez listy lubom iest za
wiedziony

bobym Ja był przedał na ten czas ten Dubas komu
innemu tylko że JMć Pan Brzeznicki przymaiętno
ści bliższym do kupienia być mienił, ponieważ go
um Jmć Panu czyli kiedzono czyli też niepotrzebny.
Za zbroie moie własne pozostałe in lupe, nad
Inwentarz podania mnie iako się na ten czas
przy ustompieniu pokazało według Contraktu od JM
P. Brzeznickiego nomine um Jmć Pana danego zło
tych Trzysta zapłacić rozkazał, y oddać poddanym
tamecznym którym to zostawiono y Jmć to należy
dwoli czemu zjeżdżaiąc z krzywowierby taka była
decisia, bo nic swoiego z włoszczą u Królew
szczyznie darmo nic nie porzuci, wiemże y Jmć
mm Pan przy ustompieniu nastemcy nie pada
ruiesz, ale szczym obiołes tak zachcesz y ustompie
O czym niewątpiąc że to um Jmć Pan Jako słuszno ucz
uczynić zachcesz, Oboiaiąc rata upraszaiąc

Chcę być um Jmć Pana
uprzejmie życzliwym
Bratem y sługą
Ludwik Alexander
Sobubenski

Szkodczyna
24 Nbris A° 1680

20 Novem.
JPan Potulinski

Potulin

6147/IIa 97

Poniatowski Książe Józef (synowiec króla.)

Generał Leytenant

później za Xięstwa Minister Wojny
i nakoniec Marszałek Francyi.

1) 29 VI 1792
2) 9 VII 1792

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

Lista Nationalna Chorągwi Kawalerii Nar. Polskiej Wielkiego Xięstwa Poznańskiego Brygady Strzeleckiej

Szereg	Imiona y Nazwiska	Ojczyzna	Data Urodz. Dnia	Mies.	Rok	Cały bydź porządnym w Innych Rzeczach Woysk. co Jakiey Narodowości i Jak. odrzeczy	Data Zaw. Dnia	Mies.	Rok	Religia	Stan	Czy ma Dzieci, i ile Dzieci Chrzt. Płci Męskiey Rodz.	Płci Męskiey Lata	Płci Męskiey Cały
Rotm.	Franciszek Brunicki									Rzym.	Szlachcic			
Por.	Alexander Ciaglinski	z Sandomi								"	"			
Podpor.	Stanisław Glaniewski	z Krakowsk			30					"	"			
Chorąży	Franciszek Leszkowski	z Kijowski			23					"	"			
Namiest.	Onufry Mukenski	z Bełskiy			38					"	"			
	Hieronim Karwowiecki	z Wołyns			23					"	"			
	Józef Faszczewski	z Bracla			22					"	"			
	Wincenty Maszkiewicz	z Podolsk			31				1775	"	"			
Strzelec	Ludwik Montressor	z Ziy Czeskiey			18					"	"			
1 Tow.	Alexander Nickepiec	z Krakow			50				1767	"	"			
2 do 10.	Antoni Mukenski	z Bełskiy			41				77	"	"			
	Jan Ciaglinski	z Sandom			28					"	"			
	Tadeusz Mukenski	z Bełs			21					"	"			
	Łukasz Montressor	z Ziy Czes			45				82	"	"	ma	1	2
	Ignacy Pietrowski	z Bracl			18					"	"			
	Stanisław Czaykowski	z Kijowsk			26					"	"			
	Bazyli Tadeuski	z Kijowsk			18					"	"			
	Florian Szczepanowski	z Poznańsk								"	"			
	Franciszek Gurkiewicz	z Kijowsk			23					"	"			
	Andrzey Kotcki	z Kijowsk			28					"	"			
	Antoni Muchlinski	z Poznańsk			19					"	"			
	Ignacy Chmielowski	z Ziy Czes			19					"	"			
	Tomasz Dobrzynski	z Wołynsk			24					"	"			
	Franciszek Gliniecz	z Podolsk			30					"	"			
	Józef Błaszkowski	z Sandomi			30					"	"			
	Wojciech Olędzki	z Kijowsk			22					"	"			
	Andrzey Zborowiecki	z Poznańsk			19					"	"			
	Karol Olędzki	z Kijowsky			17					"	"			
	Felix Jasienski	z Kijowsk			18					"	"			
	Felix Pawicki	z Kijowsky			18					"	"			
	Józef Chmielowski	z Kijowsk			20					"	"			
	Marcin Dylągowski	z Kijowsk			25					"	"			
	Stanisław Pietrowski	z Podolsk			17					"	"			
	Tomasz Kaminski	z Wołynsk			26					"	"			
	Maciey Kalenski	z Kijowsk			26					"	"			
2 und	Alexander Schiebechi													
Jun.	Teodeusz Czarnecki													
	Antoni Montressor													
	Józef Kwiatkowski													
	Antoni Cesielski													
	Szczesny Lotocki													
	Stanisław Lotocki													
	Alexander Branicki													
	Antoni Grzywolski													
	Szymon Zakrzewski													
	Józef Baniewski													
	Teodeusz Pietrowski													
	Nepomucen Bogucki													
2	Piotr Karmanski													
	Franciszek Kotoni													
	Józef Szczuckí													
	Jacek Zalewski													
	Jan Kapendrowicz													
	Józef Brzezinski													
	Stanisław Leszkowski													
	Antoni Tembenski													
	Mikołay Sokanowski													
	Antoni Kalkowski													
	Teodor Batycki													
	Mikołay Orczynski													
	Stanisław Kalenski													
3	Józef Kopiawski													
	Józef Wrobiewski													
	Stanisław Janowski													
	Antoni Malecki													
	Jan Lewandowski													

ARCHIWUM W RYCHTACH KOMITETU POWYSOCKIEGO

ya podana bydź ma co każdemu Korpusowi bro-
kuie Koni Liderwerków, Kulbak, z wyszczegulnieniem
dokładnym aby można to z połonnego sprowadzić
Konie znalezione maią bydź odprowadzone do Kwa-
tery głowney, gdzie każdy któremu zginęły pozna-
wać będzie u Laucetta maią bydź podpisywa-
ne z wyrażeniem dokładnym, Numerow y nazwisk
Korpusowych — Datt w Obozie pod Lubarem
d. 29 Junij 1792. Ks. Jozef. Xiąże Poniatowski
Generał Leg[illegible]

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

Ponieważ JmXiądz Fizykiewicz Opat Kaniowski w czasie Kampanij teraźnieyszey wiele dał dowodów gorliwości, ludzkości, y przychilności Serca do Woyska Narodowego, iuż to w spomaganiu rozproszonych Żołnierzy, Żon y dzieci, iuż w opatrywaniu Rannych, y onychże transportowaniu do Obozu y głownego Lazaretu, Szczegolniey zaś gdy tenże JmX: Fizykiewiewicz Opat Kaniowski y Kommissarz Cywilno Woyskowy Woiewodztwa y Powiatu Bracławskiego y Nadbohskiego znayduiąc się w Lubarze podczas Akcyi pod Boruszkowcami na dniu 15 Junij, pozostałych 25 Żołnierzy rannych staraniem swoim do Lubaru sprowadził, onychże w żywność, Lekarstwo, wygody opatrzył; Z tego powodu ażeby takowa cnota bez nadgrody y wdzięczności niezostała, oddaiąc Mu ninieysze Swiadectwo, wdzięczność naszą przyrzekamy, y Względom Nayiaśnieyszego Pana polecamy. Dan w Swirzynie dnia 9 Miesiąca Lipca 1792 Roku

Jozef Xiąże Poniatowski

gtt

J. Kosciuszko

G. L.

M. Wielhorski

G. W. P.

6147 t.10

№ 198.

Józef Xiąże Poniatowski.

Minister Wojny, Naczelny Wódz Xięstwa Warszawskiego. —
Marszałek Francyi. —

Poniatowski X. Kaźmierz

Podkomorzy W. Kor.

Starszy brat Króla

1) 15 I 1764
2) 14 I 1766
3) 18 I 1766
4) 14 I 1783

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

Monsieyneur.

103

Na List JWWMćPana Dobrodzja dawniey w Warsza-
wie odebrany spoźniłem respons do tego czasu, gdyż
zachodzące okoliczności niedozwoliły mi od Pleni-
potentow dawniey trzymaiących Interessa moie po-
wzięcia informacyi Względem pretensyi JWWMćPana
Dobrodz. o ktorą odebrałem w Liście Jego rekwizycyą.
Gdy się zaś informuię de statu totius negotij, bynay-
mniey niewątpię de Justitia Interessu JWWMćPana
Dobrodz. tylko że to iest Onus Substantiae Uxoreae,
a zatym sam JWWMćPan Dobrz. doskonale znasz że
ad Securitatem deportatorum, desideratur Sądu ia-
kiego Dekret, a ile że te Dobra y od JmćPa Kasztela-
na Przemyskiego były Nabyte, dlaczego bez dekretu
niemogłbym bydź pewien Wzaiemney Satysfakcyi
od Swoiego Ewiktora. Sprawiedliwość Sen-
tymentow JWWMćPana Dobrz. czyni mi ufność, że tę
explikacyą przyimiesz za przyzwoitą słuszności, ktorego
się oraz łasce na zawsze polecawszy, z winnym uszanowaniem.

JWJP. Woiewoda Podolski.

nowaniem Uznaię mnie bydź na Zawsze

z Lipowca 15. Junii 1764. D.

Jmmci Pana Dobrodzieia

Szczerze życzliwym
y nayniższym Sługą
J. Poniatowski
P.K.

Od JW. Jmc Pana Kazimierza Poniatowskiego Podkomorzego W. Koron. do JW. Michała Rzewuskiego Wdy Podolskiego z wyrażeniem, że Onus Substantiae Ustrzyccianae Uxoreae ob Securitatem nie może bydź inaczey deportowane tylko praevio Decreto pisany

List

z Lwowa d. 15 January 1764.
Anno

76. No 45.

d. 18. January 1766. w Lwowie.

105

Jasnie Wielmożny Mći Dobrodzieju.

Na odebrany List JWWmć Pana Dobrodzieja z należytym szacunkiem y wyznaniem szczerych chęci moich daię takową Rezolucyą. Że radbym żądaniom Jego dosyć uczynił gdyż mię wiadoma samemu JWWmć Panu Dobrodziejowi okoliczność z JW JmćPanem Kasztellanem Jnowłodzkim nie trudniła albowiem tenże JW JmćPan Kasztellan Jnowłodzki Donacyą Oycu swemu służącą Dokumentami oświadcza się utrzymać. Gdyżym Ja tedy przystąpił do iakowego z JW WmćPanem Dobrodziejem uspokoienia na ten czas JW JmćPan Kasztellan Jnowłodzki niemogłby już ewinkować tego Jnteressu. Zaczym chciey mię JW WmćPan Dobrodziey mieć za wyexkuzowanego, wierząc temu mocno że Ja w każdych zdarzaiących się okazyach pragnę być przywiązanym. Względem Kondescensyi ta

JW JmćPan Wojewoda Podolski.

okoliczności do mnie nie należy, gdyż w Dekreta Trybunal-
skie nie wchodziliśmy, y ta Donacya bez Komparycyi
tak JW JmPana Kasztellana Inowłodzkiego iako y moiey
ma bydź skassowana. Polecam się zatym state-
czney y nieodmienney łasce, y uznawam się bydź z
powinnym uszanowaniem

JW WMWmy Pana Dobrodzieja
szczerze życzliwym Bratem
y nayniższym Sługą
X X Poniatowski Ph

69

d 18 Januarij 1766

MB

Jaśnie Wielmożny Mości Dobrodzieiu

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

107

Los widzę moy jest taki że się muszę zawsze naprzykrzać
JWW. Panu Dobrodzieiowi; ale znając jak szacowne
są dla mnie obowiązki Przyiaźni, Pan Pomiarkujesz
żem nie mógł odmówić usilney prozby moiey za Panem
Hiszem, z którego całą familią zawsze dobrze żyłem.
Tenże Pan Hisz za którym proszę miał od kilku
niedziel upewnienia naymocnieysze że mu JWPan
Dobrodziey dasz mu urząd Kontraregestranta Tamecznego,
który w tym czasie ma bydź kreowanym. Na tym
fundamencie rezygnował w Ręce JWWPana Dobrodzieia
urząd Exakcyi Radomskiey, miarkując że dwom
funkcyom razem nie mógł by wydołać. Nayjaśnieyszy
Pan Przez Pana Dlanca kazał go upewnić że za
nim do JWWPana Dobrodzieia się będzie interessował

asz tu teraz kiedy rzecz na oczach przychodzi
dowiaduję się że Pan Łenski o tosz samo się
usilnie stara, lubo jusz ma inny dobry urząd
ktory razem chce konserwować. Że zaś razem dwom
funkcyom dogodzić trudno, y że Pan Heich miał
sobie dane tak dawno gruntowne upewnienie od
JW WMPana Dobrodzieia, rozumiem że uznasz że
jego konkurencya teraz, y moie interessowanie za
nim jest ugruntowane na fundamencie sprawiedli-
wości ktorą jako JWWMPan Dobrodzey lubisz zawsze
zachować tak y spodziewam się że y teraz

zechcesz tego dać łaskawy dowod. Cokolwiek
zechcesz uczynić dla Pana Hiza pociągnie y mnie
do winney wdzięcznością z ktorą Pragnę zawsze
bya

JWWMPana Dobrodzieia

w Warszawie dn 14 Junij 1763.

Szczerze życzliwym Bratem
y uniżonym Sługą
K X Poniatowski

109

Jaśnie wielmożny Mci Dobrodzieiu

List JWWMPana Dobrodzieia w przyzwoitym Życzliwego Oświadczenia odebrałem szacunku, na który wzaiemną należytego poważenia Dystyngwowany Osoby Jego oświadczam Expressyią. Co zaś przynależy Interessu Czurylowskiego niemogę Dostatecznie być Informowany ziekich Ligamentow Tranzakcyi lub processu miałbym być obligowany ad responsionem Ile z strony JWWM Pana Dobrodzieia Tego niewidzę moitez Plenipotenci Papierow ex archivo nieprzywieźli, To tylko mam ex Relatis JWJmP Kasztelana Inowłodzkiego że Donacyia Oycu Jego Kasztelanowi Lwowskiemu służąca nienależycie bez komparacyi Tych do

którychby

x

ktorychby należało skassowana, z tych tedy
miar y przyczyn bez zniesienia się z
JW. Kasztelanem Inowłodzkim qua
Juryzdykcyi Oyca Żony mojey Posta
teczney dać niemogę Rezolucyi Prze
praszam zato mocno że Jego Żądaniom
Dosyć uczynić niepotrafię wyznaie
mię Jednak być z należytym uszanowaniem

Jaśnie WMPana Dobro
dzieia
Szczerze życzliwym Dziatem
y nayniższym Sługą
J. K. Poniatowski
Pk

d. 14. January 1766
w Lwowie.

Poniatowski X. Michał.

Arcybiskup Gniezn. Prymas.

Brat Króla

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

Michał Jerzy Xiąże Poniatowski. her. Ciołek.

Piąty najmłodszy syn Stanisława Kasztelana Krak. i Konstancyi Czartoryskiej Kasztelanki Wileńskiej. Ur. 12. Paźd. 1736 r. — Obrawszy stan duchowny, wyjeżdża w Styczniu 1754 r. do Rzymu dla wydoskonalenia się w naukach. Za powrotem zostaje Kanonikiem Krak. d. 2 Lipca 1760 r. odbywa pierwsze prymicye. — Od r. 1764. Opatem świeckim Czerwińskim i tegoż roku ozdobiony Orłem białym. Stan. August ustanawiając d. 8 maja 1765 r. order S. Stanisława pasuje go w liczbie pierwszych Kawalerow mianuje Sekretarzem i jałmużnikiem tegoż orderu. — Od r. 1768 Sekretarzem W. Kor. od r. 1773 Biskupem płockim z przydaniem 1775 r. Koadjutoryi Bisk. Krakow. Zasiada w Komisyi Edukacyi Narod; oraz jest członkiem Rady Nieustającej w Departamencie Interessow Cudzoziemskich, następnie zaś Sprawiedliwości. W r. 1784. wyniesiony na Arcybiskupa Gniez. Prymasa, obejmuje Prezydencyą w Komisyi Eduk. ~~Kardynalskiej~~ Narod. a nadto jest Opatem Komendat. Tynieckim i Czerwińskim. — Z całej swej rodziny, on jeden posiadając tegość i statość charakteru, wywierał stanowczy wpływ w rządzie i na umysle Królewskim, w jego mieszkaniu wyraźnie się rozstrzygało wszystko, co miało być wnoszone w Radzie w Senacie lub na Sejmie. — Pod względem moralnego pożycia, znalazło by się wiele do zarzucenia, skażeniem obyczajów na dworze braterskim, nie może w żaden sposób stawać w obronie załotności i mitostek Prymasa. Niechętnem patrzą okiem na czynności Wielkiego Sejmu gdy się zbliżała chwila ogłoszenia nowej formy rządu wyjechał za granicę, pod pozorem słabego zdrowia. — Wróciwszy oświadcza we Wrześniu 1791 r. wobec Sejmujących stanów ile ubolewa nad tem, że nie był uczestnikiem wiekopomnego dzieła, w końcu zachęca do wytrwania w dalszej pracy. — Była to maska, która nie zdołała wszakże osłonić przed narodem jego sposobu myślenia. — W lutym 1794 r. nadeszła mu z Rzymu nominacya na Administratora tej części biskupstwa Poznańskiego, która po powtórnym rozbiorze kraju w Królestwie Polskiem pozostała. Powstanie narodu, a następnie dwukrotnie przez wzburzony lud stolicy wymierzona kara śmierci na różnych osobach trwogą go przejmowała, ażeby podobnież nie doznał losu. Podług wszelkiego podobieństwa zażyciem trucizny skrócił sobie życie. Pochowany w Katakumbach Cmentarza Powązkowskiego; pomnik zaś wzniesiony mu został w Kolleg. Ss. Jana dopiero 1822 r. przez wdzięczną rękę jak napis opiewa.

(Z Rękopismu.)

ę 8 Januarii 88. z Warszawy.

113

Wielmożny Mości Panie Chorąży

MWMć Panie i Bracie

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

Pewny iestem Moy kochany Chorąży o Twoiey dla Mnie przychylności, w tym zaufaniu bardzo Cię proszę żebyś mi iey dał dowod w Interesach Państwa Załuskich Kasztelanow Buskich moich dobrych Przyiacioł. Ta moia prozba nie iest Mości kochany Chorąży ceremonialna, a zatym chciey Tym poleconym Moim Przyiaciołom pokazać się skutecznym Przyiacielem, za co będę Ci bardzo obligowany. Polecam Mię szacowney Przyiaźni i iestem

MWMć Pana

życzliwym Bratem

M. Pon. Xię Prymas.

Moszkowski poźniejszy
Prezes Trybunału Kijowskiego
[illegible]

W. Moszkowski Chorąży Podlaski

NAUKA

№ 130.

Stanisław Ciołek Poniatowski

Woiewoda Mazowiecki
później Kasztelan Krakowski
Ojciec Króla Stan. Augusta.

(1739.)

1) 10 VI 1721
2) 31 XII 1739
3) 30 IV 1752

portret wyt. wydzielono do Oddz. graf.
VII 57 [illegible]

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

117

Jasnie Wielmożny Mści Dobrodzieiu

Przepraszam y powtornie WMMPana Dobrodzieia za moie niedbałość, w nieprzyiwiezieniu listu JmXsza Biskupa Kamienieckiego, teraz przy oddaniu należytey WMMPu Dobrodzieiowi Veneratiey, odsyłam go.
Z tąd tu, nic nie masz godnego do oznaimienia WMMPanu Dobrodzieiowi, Warszawa nie mal pustkami stoi, JmPan FeltMarszałek do Thorunia odiechał z pewnym pro 15ta powrotem,. Stafeta z Saxoniey do JmSci wyprawiona, poszła wczoraiszego dnia za nim, z czym, non constat, może

że go prędzey nazad wroci. Jeżeli co godnego do wiadomosci occurret nie omieszkam oznaimić WMMPanu Dobrodzieiowi, a teraz nieodmienney WMMPana Dobrodzieia łasce iako naypilniey zalecwszy się, iestem z wszelkim respektem y Uniżonnoscią

JWWMWMPana y Dobrodzieia

Zona moia nisko kłania WMMPanu Dobrodzieiowi.

Życzliwym y Naynizszym Sługą

W Warszawie 10 Juny 1721

Poniatowski

Od Jm Pa Gnała Poniatowskiego
ktory przeprasza, że nie rychło
List od Jmci X Biskupa Kam. odsyła
d. 10 Junij 1721

Poniatowski
1721

N 130 119

Monseigneur

Za continuatią łaskawych WMM Pana Mego kochanego Dobrodzieia ku mnie sentimentow, iako nayuniżeniey podziękowawszy, wzaiemnie Nowego Roku, z następuiącemi sine numero przy wszelkich pomyślnych Successach powinszowawszy, całym sercem lubo krotkiemi słowy wespuł z Ieymcią Dobrodzieyką, ktorey noszki niziusinko sciskam, l'accomplissement des touttes ses desirs życzę. Ze zas przy skołatanym zdrowiu po tak trudney y dalekiey podroży, na nowo resolwowac sie nie mogę, azebym mogł w Ruskich Kraiach służyc teraz Memu Dobrodzieiowi uniżenie przepraszam.

Kiedy mie zas podufały WMPana zachodzi rozkaz abym Mu Sensum meum otworzył w ułożeniu Ziemstwa Prześwietnego Wdztwa Lubelskiego, nad ktorym mocno deliberowac należy, ile że od niego publica pendet felicitas, super Subiecta ad perfectionem tantae mollis et operis, gruntownie pomyslic potrzeba, zebysmy spiesząc sie z tą lubo arcypotrzebną Electią, nie praecipi

tanter nie uczynili. Jezeli ta moia reflexia zdac sie będzie WMMPanu, naylepiey podobno odłozyc do Seymu przyszłego, nasze w tym punkcie deliberatie, a tam da Pan Bog zniozszy sie nalezycie do pożądanego prowadzie Je konia. O Kandydatow turbowac sie nie trzeba, lubo do tąd kozdy z swoią spokoinie siedzi pretensią, znaidą sie zapewnie, a zali tesz y OmPan Woiewoda Lubelski MMPan zjedzie, ktorego kredyt y bytnosc, wesprzec efficaciter publica desideria moze. Co tak candide wyraziwszy, Nieodmienney Mego kochanego Dobrodzieia iako naypilniey zalecam sie łasce y iestem z winnym na zawsze uszanowaniem.

WMMPana Mego kochanego
Dobrodzieia
z Serca Zyczliwym Bratem
y
Uniżonym Sługą
Poniatowski

Od Zonki moiey nie kłaniam Memu Dobrodzieystwu bo iey tu iescze nie masz y ta za przybyciem podziękuie sama za łaskawą WMPanstwa pamięc.

w Warszawie ultima Xbris 1739.

30. Xbris 1739. JwJmPan Woiewoda
Mazowiecki w Interessie Wwdztwa
Lubelskiego

ary.

121

Wielmożny JMWMć Panie
y Bracie.

Obligowałem JmćP. Oraczewskiego Starosty Ro-
gowskiego aby mi przysłał Ośm lub siedym
beczek wina tutay do Warszawy, Upraszam Za-
tym WWMć Pana abyś onym Wolnego pozwo-
lił przeyścia, ktorey WMć Pana Łatwości iako
spodziewam się po uczynności Jego, tak Wielce
mu będę praestitorum obligowany, a teraz
piszę się z wszelką estymą y Obserwą

z Warszawy d. 30. apr. 1757.

WWMć Pana
Uprzeimie Życzliwym Bratem
Uniżonym Sługą
Zoniatowski
K.K.

Komissant odemnie Nazna-
czony Zatym Listem J.O. Jmci
Pana Kasztelana Krakowskiego Pan
Jakub Florkiewicz Leśniczy przeciw Jurn.
wyprowadził Wina Beczek Siedm przez
Komorę Nowotarską Die 13 Junii Aw 1757. y Składne winne Solvit.
Ant. z Przysławic Oraczowski
Star. Rog.

JmćP. Gordon S.K.

Nonytarg 1757

Poniatowski Wincenty

Podkomorzy Królewski

(Szambelan.)

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

125.

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

Monseigneur.

czekuię rozkazu JO Waszy Xcy Mości Dobrodzieja na ktorą Godzinę y gdzie ziechać się trzeba, do Konczenia roboty, Tranzakcye bowiem już Są gotowe. Niech Xiąże Pan pamięta y o tych 148. #. na piętnasty połis dla Duclosa wreszcie zdaie się że już wszystko na pogotowiu

Mam honor zostawać

JO Waszy Xcy Mości Dobrodzieja

Ennuyuniwszy w Sługa

Wincz Poniatowski

Pour Son Altesse
Monseigneur
Le Prince Grand
Tresorier de la
Couronne

Nro

Poninska J.

żona Adama Podskarbiego W. Kor.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

Dantzig 16 octobra 1771.

129

Mon tres Cher Mari

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

Dziękuie ci za przysłanie mi 200 # ktorem jusz odebrała od pięciu dni, Prosze mi oznaymic Co Xiężna ci za respons odpisała na twoy list Coc mi ozaymił, zes do Niey pisał, jedni mi powiadają ze do Warszawy przyiedzie, adrudzy ze do Widnia, gdysz tu do kogos pisała Xiężna Woiewodzina krakoska zwidnia, ze Się naszy Xiężny Spodziewa, prosze mi takze oznaymic Co Ciekawego z Warszawy, Co tu ztąt niewiem ci nic oznaymic tylko ze Pani Podkanclezyna Borchowa przyiechała do Gdanska niespodziewanie rada bym była azeby Się tu długo zabawiła, Wojewodziny Połocki Się takze Spodziewamy Co wyraziwszy Sciskając. Cze Serdecznie Zostaie

Mon tres Cher Mari

Dzieci pozdrawiam

Prosze mi oznaymic czyli Chłopiec profituie y poymuie fryzowac.

Votre tres humble et tres Obeissante et affectionée Femme et Servante
S Poninska.

I Poniński Łodzia Xiąże Adam.

Podskarbi W. Kor.

1. b. d.
2. 9 III 1777
3. 6-II 1782

II Poniński Kalikst

† III 1790

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

Adam z Ponina Poniński h. Łodzia.

Naprzód Starosta Babimostski, a od r. 1762 Kuchmistrz Kor. postuje na sejm 1768 r. z Wtwa Kaliskiego. W czytakanej chwili gdy szło o utwierdzenie rozbioru Kraju, narzuca się w r. 1773 na Marszałka Sejmu Zamienionego w Konfederacyą, zrzekając się urzędu Kuchmistrza. W r. 1774. wymieniony wraz z całą swą rodziną na dostojność Książęcą i tegoż roku został W. Przeorem ustanowionego w Polsce Zakonu Maltańskiego, z rocznym dochodem 42,000 złp. od r. 1775 Podskarbim W. Kor. z płacą 60000 złp. Orła Białego i S. Stanisława Kawaler. — przez czas trwania Sejmu od 1. Kwiet. 1773 r. do 1. Marca 1775 pobiera od dworu rosyjskiego po 2,000 # miesięcznie a następnie po 2400 # rocznie jak własnoręczne Kwity aż po Koniec 1788 r. świadczą. Gdy ocucony naród z letargu, domagać się począł podczas Wielkiego Sejmu ażeby Poniński jako sprawca nieszczęść ojczyzny, pod sąd był oddany przydano mu w Czerwcu 1789 r. straż w jego mieszkaniu. — Zdoławszy ujść w nocy d. 3. Lipca puścił się statkiem po Wiśle przytrzymany blisko granicy pruskiej osadzony został pod ścisłejszym dozorem. Sąd Sejmowy ogłosił go 1. Września 1790 r. za nieprzyjaciela Ojczyzny, odsądził od czci majątków, urzędów szlacheckiego i tytułu Księstwa i na wieczne wygnanie wskazał, polecając ażeby w przeciągu 24. godzin Granice Stolicy publicznie był wyprowadzony a z Krajów obojga Narodów, ażeby w przeciągu czterech tygodni ustąpił i nie ważył się powrócić pod Karą śmierci. — Targowica w d. 13 maja 1793 r. uchyliwszy powyższy wyrok, przywraca go do czci i honoru, Ambasador zaś Sivers ożdalił go napowrót d. 26 maja orderami pols. wszystko to wszakże dobrej sławy przywrócić mu nie zdołało. Pogardzany od ogółu, dręczony wyrzutami sumienia popadł w nałóg zbytecznego używania mocnych napojów, i do tego stopnia w nich się zanurzył, iż przebywał po szynkach, stał się pośmiewiskiem gminu i nie raz widziano go leżącego bez zmysłów na ulicy. Zmarł w Warszawie d. 23. Lipca 1798 r. i jak wyraża księga sepultur parafij: „sine sacramentis obiit, quia nolluit nulla recipere." — Pochowany na Cmentarzu S. Krzyskim. ———

(Z Rękopismu. —)

II

132

Na Godzinę umówioną będę w JW Ozarowskiego względem straty na Papierze ponieważ JWXMć nie determinował w Bilecie swoim wiele straty, y komu się dostanie y innych okoliczności potrzebnych w Negocyacyi Papierow dla Utrzymania kredytu Przeto racz JWXMć utrzymać negocyatora do zobaczenia się ze Ozarowskiego Albowiem dla Przysługi Jego y Straty Podeymie, ale w Przód wiedzieć muszę wiele, ażeby nie tak jak mi JWXMć Dnia Wczorayszego mówił. Dzień dobry mu zasyłam A. L. Ks. Wiśniowski

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

Poniński

Pour S. A. M le Prince
Martine Lubomirski
General Lieutenant &c

ARCHIWUM
w RYCHTACH
KONSTANTEGO POGWYSOCKIEGO

2 ZŁOTYCH

Wzey na podpisie wyrazony zeznaie tym Skryptem moim
Rzecznym ktory za autentyczny miec chcę Jz po uczynionej li
kwidacyi wszelkich Długoro do Dobr Klucza Chocimskiego
należących y po odtrąceniu onych pozostaię winien ze
telnego sługy Jwielt. Franciszkowi Ledochowskiemu Woiewo
dzie Czerniechę summę Kapitalną Sześćdziesiąt Trzy Tysiące
Sześćset Osmdziesiąt Trzy Złotey Groszy Dwadzieścia Pol
ktorey w monecie Złotey rachuiąc każdy Czerwony Złoty po zło
tych Osmnaście wraz z Prowizyą po Trzy od sta rachowaney
maiącą w Roku następuiącym Tysiące Sześćset Osmdziesiąt
Trzech na Kontraktach Dubienskich lub gdzie postanowie
ne będą w Pieniądzy Sumie dziatek po Sp. Trzech Bolesc. przy
padaiący do Dóbr Jw. Franciszka Ledochowskiego Strony Czemiech
lub iego Plenipotentom oddac y zapłacić, Wypłacić lub kogo
Kredytorow przez Jw. Woiewodę Czerniechę przekazanego
nie zawodnie zaspokoić y kart na Rzecz Jw. Woiewody
Czerniechy okazac mam y będę powinien, bezpieczeństwo po
mienionej Summy na Klucza Chocimskim przezemnie na
rzytym odrzeczam y zapisuie, a wszelkie przeciwienia się,
temu e kryptowi Sądu Ziemstwa lub gdzie Krzemienieckie
go zobie y ktorym mocnym do odpowiadania na zwaczam y na
to tenc krypt ręką moią własną podpisuię Datt w Dubnie
Dnia czwartego Februarij 1782 Roku.

A L Sze Dominki
Cna

Ad 1782 die 11. Februarij. Comparens personaliter Illustris Joannes Dominicus Lubieński Castellanus Dobrzynensis Ord. Cr. na Summę Złotych 49703 Złotych Pol. K. Mon. Franciszkowi Ledochowskiemu Woiewodzie Czerniechowskiemu na Kluczu Chocimskim Starostwie Obligacyą Swoią Ręką na Sumie Czerniechowskiey na Expensach Obligacyi Swoiey Ręką Subscripta per Oblatum pod Obligacyą Dóbr Swoich Ruchomych y Nieruchomych Instantiam Subscripsit Bartosz Baczewski Castellanus Dobrzynensis Ordinis Cruciferorum

Ad 1782 die 11. Februarij. Comparens personaliter Illustris Joannes Dominicus Lubieński Castellanus Dobrzynensis Ord. Cr. na Summę Złotych 49703 Złotych Pol. K. Mon. Franciszkowi Ledochowskiemu Woiewodzie Czerniechowskiemu na Kluczu Chocimskim Starostwie Obligacyą Swoią Ręką na Sumie Czerniechowskiey na Expensach Obligacyi Swoiey Ręką Subscripta per Oblatum pod Obligacyą Dóbr Swoich Ruchomych y Nieruchomych Instantiam Subscripsit Bartosz Baczewski Castellanus Dobrzynensis Ordinis Cruciferorum

136

d. 7. Marca 1790. Warszawa

Wielmożny Mci Pisarzu Dobrodzieju

Położony Pozew na Ruzynie przez P. Barona Wedzlera Dłużnika, Xcia Kaspra Lubomirskiego, niech żadney Wrocę Panu Dobr. niesprawnie boiaźni, ani Go, wstrzymuie od ukąszenia Ze. Czaykowskim, gdyż Dług P. Wedzlera Barona, nayprzod iż iest zupełnie niesprawiedliwym. Gdyby zas Dekretem Kommissyi Skarbowey obowiązym został Xże Jmć Kasper Lubomirski y Jego Sprowie do zapłacenia Mu zaleciey Summy, tedy Inszy do wypłacenia Onego wynaydę Fundusz. Że zas WWMć Pan Dobr. prócz opłacenia W. Czaykowskiego do Długu P. Wedzlera przyłożyć się niebędziesz obowiązanym gdyby Mu się okazać należał, Na Słowo honoru zapewnić Go mogę.

Interess

Interess Białokurowicz y Ziambrowicz pod Sprawiedliwy wyrok WWMMc Pana Dobr. poddany łaskawey Jego polecam Pamięci, abyś upatrzywszy Sposobną dla Siebie porę, Innotescensye wydać raczył na Ręce JP. Piątkowskiego Regenta. Gdy przyidzie do Reparacyi Dróg Kommissyi Cywilno-Woyskowey. Upraszam łaski WWMMc Pana Dobr. abyś o Dobrach w posiadaniu moim Dożywotnim będących pamiętać raczył, aby iakiego nieponiesły uszkodzenia, w przeistoczeniu Traktu. W Maju Spodziewam się miechonor Służyć WWMMc Panu Dobr. w Żytomierzu y Szacownym Jego polecić się łasce y Przyiaźni Mam honor bydź.

WWMMc Pana Dobra

Życzliwym Bratem y Uniżonym Sługą

Adrie Poniatowski

W Zaleszki Pisarz

Wielmożnemu Jmci Panu

Zaleskiemu

Pisarzowi Ziemskiemu Kijowskiemu

Memu Panu Dobrodziejowi

List od JX. Kalixta Poninskiego
1790. d. 7. Mar. z Warszawy

Popiel Józef.

Kasztelan Lwowski.

1) 1782. 29 IV
2) " 19 IX

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

~~III~~ 140

Popiel Klan Lwowski (z Wartkowy)

Wielmożny Mći Panie Vicesgerencie
y Kochany Dobrodzieju

ARCHIWUM w RYCHTACH KONSTANTEGO PODWYSOCKIEGO

Nim sam Dnia jutrzeyszego będę miał szczęście, teraź-
nieyszym wyrazem moją Uwmć Panu Dobrz za-
syłam uniżoność, Ja chcę dopełnić Wyrok Sądu
Grodzkiego ~~Krzemien~~ Łuckiego w wypełnieniu
przysięgi na Własności Poddanego mego z
Wsi Koniuszek ktorego mi JPan Dobrzelowski
odmowił y bez Testimonium przyiął, proszę
mi wyrobić u Uw: Sędziow aby iak przyiadę
na Mszę do Dominikanow iutro żeby byli
Łaskawi po Mszy zaraz mię wysłuchali
przysięgi, co ieżeli bydź może uwiadomić mię
dziś upraszam, Ja tu nocuję w Krupy, ob-
ligowany będę zasłużyć Łaskę świadczona
a teraz zostaję Uwmć Pana Dobrz szczerym
y nayniższym Sługą
J. Popiel. Ks.

d. 29. Kwietnia 1782. Roku
z Krupy.

W

Wielmożnemu Jmci Panu
Zakrzewskiemu
Vicegerentowi Prodzkiemu
Łuckiemu, y Kochanemu
Dobrodziejowi
w Łukcu

142

Wielmożny Mci Kochany Dobrodzieju

Zaufany Laską Wmci Pana Dobrodzieja w złożeniu
mojey uniżoności upraszam, gdy słabość zdrowia
mojego ktorą iuż od trzech tygodni znoszę,
nie dozwala mi bydź samemu na Sądach
Ziemskich Łuckich abyś Interess moy z
Sukcessorami Matki mojey wspierać raczył
w ktorym powtornie położony pozew posy-
łam, pisałem y do W. Sobolewskiego Cho-
rążego Wołyńskiego iako wiadomego całego
Interessu aby zechciał raczył dla Obiaśnienia
Onego Sądowi, że Ja te Dobra nie darmo
ale za pieniądze nabyłem u Matki mojey
Warkowicze, ktorego nabycia Tranzakcyą
chcie się Jmciom Sukcessorom Jey mnie
skassować, ktore iako właścicielka ile do-

robkowey

Fortuny miała moc komu by się podobało zbydź
co żeby się naruszyć miało nikt by nie był
pewny nabywać Dobr Dziedzictwem. co lubo
zupełną miała moc iako właścicielka swey
Fortuny uczynić, przecież y o Sukcessorach
nie zapomniała, gdy 50000 Złł lokowanych
u JW. Karwickiego teraz Kasztelana Pola:
nieckiego zostawiła, na ktore Skrypt za
Kewersem lubo wziol odemnie JW. Prochol:
ski Miecznik Koronny iako Mąż Żony
swojey, ktora naybliższa Sukcessorka z li:
ny ~~Mat~~ Oyca Matki mojey po ktorym to
cała była dorobkowa Substancya, nie Macie:
rzysta bo tylko wziol posagu 6000 Złł, kto:
rey to Sukcessorowie mnie pozywają; mnie tyl:
ko należy zaprzysiądz co się pozostało po Matce
mojey, z ktorych rzeczy Jmć Pan Denysko Pod:
sędek

Ziemski Krzemieniecki Ziechawszy do mnie będąc De-
pozytem na Trybunał obligował aby mu pod Kwer-
sem wydać Sztućce srybrne stołowe, Zygar wielki
Stołowy y Zygarek srybrny z repetycyą, co z De-
pozytu wyiowszy Zapieczętował ten Depozyt swo-
ią pieczęcią, a ia drugą swoią co do tąd nie
tykano leży u Bernadynow w Warkowiczach,
może sir y po gniło, co się zaś tycze pozosta-
łych miedzi y cyny, o które w pozwie dokła-
daią te przez Lat kilkadziesiąt za Życia Matki
mojey w używaniu nie podobna żeby nie mia-
ły poginąć y poniszczyć się; Ia y swoie
mogąc y dokupuiąc często, a to wszystko ra-
zem było w używaniu y moie poginęło y
poniszczyło się, wiadomo to wszystkim że
takie rzeczy nie mogą bydź wieczyste, ale
to naymnieysze rzeczy, a o większe iest

wyżey obiaśnienie gdzie co iest, niech się kłocą z so:
bą sukussorowie o nie, a na resztę co się zostało
po śmierci Matki moiey gotow iestem zaprzy:
siądz. Jako zaś oświadczyłem WWmćPanu
Dobrodziejowi, za Jego fatygę y staranność w
utrzymowaniu Interessu tego naygruntownie
szą osobliwie w uwolnieniu mnie od dalszych
Processow w tymże Interessie uczynić wdzięczność
y znaczną nadgrodę, tak to dotrzymać
winien będę, oprocz innych obowiązkow w
ktorych na zawsze zostawać będę.

WWmćPana Dobrodzieja
Szczerym
y nayniższym sługą
J. Popiel. KL.

d. 19. Września 1782. Roku
z Warkowicz.

144

Wielmożnemu Jmci Panu

Zakrzewskiemu

Vicesgerentowi Grodz. Łuckiego

Mmci Panu y Dobrodzieiowi

---

w Krupy lub w Łucku.

Popiela
Kasztelana Lwowskie-
go.

146

A 73.
Xiąże Potiamkin

Potemkin

z Elisawetgradu
1788 r. $\frac{16}{27}$ Stycz. N

per 1. 12/23 E 1788
2 16 X 1789

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902, a. 486)

St Elisabeth w 12/23 May 1788. 147

Monsieur le Comte

Je suis faché, Monsieur le Comte, que Vous ayiés été obligé de differer un projet aussi agréable pour moi que celui de venir me voir.

Je souhaite que les bonnes mésures que Votre Excellence aura prises pour empecher l'incursion des Turcs fassent cesser au plutôt le motif de ce delai, afin que je puisse jouir de la satisfaction de Vous renouveller en personne, Monsieur le Comte, les assurances de la consideration la plus distinguée avec laquelle j'ai l'honneur d'etre De Votre Excellence

le très humble et très obeissant serviteur

L. Potemkin Tauricien

à S. E. Mr le Cte Potocky

Potemkin
1788

à Belgrad sur le Dniestre ce 16. octobre
1789.

113

Madame

Je Vous remercie infiniment, Madame, du charmant Tableau brodé que Vous avés eu la bonté de m'envoyer. N'ayant ici rien qui soit digne de Vous etre offert, je Vous prie, Madame, d'accepter ces bagatelles en souvenir de Belgrad qui est sur le lac d'Ovide. C'est ici que ce celebre Poete a vecu en exil. Si je possedois son eloquence je Vous ferai une description si ravissante de Jassy qu'elle Vous donneroit envie, Madame, de venir y passer quelque tems l'hiver prochain. J'ai l'honneur d'etre avec les sentimens d'une haute consideration

Madame

Votre tres humble et tres obeissant serviteur

Prince Potemkin Tauricien

do Maryi Józefy z Mniszchów
Potockiej

1769 Potocki

...ѣзнямъ отъ 8—1 ч. дня, и отъ 5—7 ч. пополудни. 3968—90
Арнаутской, д. Блохина. 7739—21
Пріемъ 11—1 и 5—7. 7062—25
д. Докса (уг. Канатной и Еврейской) 8945—5
ра состоялся въ установленномъ
послѣ этого, по его желанію, былъ отслу-

151

Одесскій Листокъ 1891 г. 5 (17) Октября № 259.

ФЕЛЬЕТОНЪ „ОДЕССКАГО ЛИСТКА"
5-го Октября 1891 года

Свѣтлѣйшій князь Григорій Александровичъ Потемкинъ-Таврическій

(5 октября 1791 г.—5 октября 1891 г.).

Сегодня исполнилось сто лѣтъ со дня кончины князя Потемкина-Таврическаго. Считаемъ долгомъ въ краткомъ очеркѣ помянуть этого замѣчательнаго государственнаго дѣятеля.

Потемкинъ по своему уму, дарованіямъ, способностямъ, гигантскимъ замысламъ и подвигамъ рѣзко выдѣляется изъ сонма сподвижниковъ Екатерины II. Смерть его образовала громадный пробѣлъ въ Имперіи, и смерть также необыкновенна какъ и его жизнь....

Исторія жизни и возвышенія Потемкина всѣмъ извѣстна. Бѣдный дворянинъ Смоленской губерніи, худо учившійся, странный мечтатель, Потемкинъ долго затруднялся, что ему выбрать: идти-ли въ монахи-ли или вступить въ военную службу — избрать предметомъ честолюбія своего санъ митрополита, или званіе фельдмаршала? Исключенный изъ Московскаго университета «за нехожденіе», онъ поступилъ въ гвардію, былъ вахмистромъ въ день восшествія на престолъ Екатерины II, а черезъ полгода камеръ-юнкеромъ черезъ пять лѣтъ генералъ-маіоромъ. Въ первый разъ находившись въ дѣлѣ подъ Хотиномъ, Потемкинъ получилъ въ 1770 году крестъ Георгія 3-й степени за боевыя отличія въ сраженіи при Ларгѣ. Въ 1771 г. онъ командовалъ корпусомъ и произведенъ былъ въ генералъ поручики. Въ 1773 году, недовольный, что его будто-бы обошли наградой, Потемкинъ уѣхалъ въ Петербургъ. Здѣсь—возвышеніе его было изумительно. Черезъ два года онъ былъ уже генералъ адъютантомъ, генералъ аншефомъ, вице-президентомъ Военной коллегіи, главнымъ командиромъ всей легкой кавалеріи и иррегулярныхъ войскъ, графомъ Россійской, свѣтлѣйшимъ княземъ Римской имперіи, кавалеромъ Андреевскаго ордена, Георгія 2-й степени, орденовъ прусскихъ, шведскихъ, датскихъ, польскихъ. Не исчисляемъ дальнѣйшихъ почестей Потемкина. Онъ получилъ званіе сенатора, шефа полка и сталъ выше всѣхъ, когда Орловы были удалены и Панинъ умеръ. Великолѣпные дворцы и обширныя помѣстья были ему пожалованы.

Потемкинъ не зналъ счета своимъ богатствамъ, говорилъ презрительно, что отказался отъ званія герцога Курляндскаго, предложеннаго ему Императрицею, и могъ-бы, но не хочетъ быть королемъ Польскимъ. А хотѣлъ онъ: имени человѣка великаго, жаждалъ чести себѣ, славы Екатеринѣ, блага Россіи. По окончаніи первой турецкой войны, началась дѣятельность Потемкина. Тогда вполнѣ высказались его умъ, необыкновенныя дарованія, способности, разнообразная дѣятельность во всѣхъ правительственныхъ сферахъ, гигантскіе замыслы и подвиги и наконецъ самый складъ характера, сотканнаго изъ противорѣчій.

Сумароковъ въ «Исторіи царствованія Екатерины Великой» говоритъ: «Потемкинъ былъ обширнаго ума, прославившійся мужествомъ на войнѣ, тонкой, прозорливый политикъ, какого Россія никогда не имѣла. Его геній не терпѣлъ зависимости, опредѣленныхъ правилъ, а парилъ къ исполинскому, чудесному. Онъ при всякомъ иномъ правительствѣ оказался-бы мало полезнымъ, или остался неизвѣстнымъ; при полной-же довѣренности отъ Императрицы, много содѣйствовалъ къ пріобрѣтеніямъ, новымъ учрежденіямъ, и снискалъ себѣ безсмертное имя» [1]).

Любя славу и величіе, какъ любила ихъ Екатерина, Потемкинъ рѣшилъ, что Европейскую силу Россіи всего болѣе умножитъ прочное устройство воинскихъ силъ, скрѣпленіе внутреннихъ частей государства и утвержденіе Россіи на югѣ, по берегамъ Чернаго моря; при слабости Турціи, Россія должна обладать черноморскими прибрежьями и затѣмъ имѣть сильный флотъ. Потемкинъ увѣренъ былъ, что Россія можетъ отбросить турокъ изъ Европы въ Азію, подчинить себѣ Закавказье, покорить Эллинскій полуостровъ, раздвинуться въ Персію и Индію, присоединить Польшу, а еслибы Европа захотѣла противиться такимъ домашнимъ распоряженіямъ русской Царицы, то Россія въ состояніи будетъ вызвать на бой Европу. Со всею энергіею ума, во всеоружіи огромныхъ средствъ Россіи приступилъ Потемкинъ къ исполненію своихъ предпріятій. Довѣріе Императрицы къ нему было безпредѣльно. По данному полномочію, простая записка Потемкина исполнялась какъ царскій указъ—онъ никому не давалъ отчета, кромѣ Императрицы. Во все время съ 1773 г. по 1791 годъ, его можно было назвать почти полновластнымъ правителемъ Россіи [2]). По выраженію Державина, Потемкинъ былъ: «рѣшитель дѣлъ въ войнѣ и въ мірѣ, могущъ, хотя и не въ порфирѣ» [3]). Кипучая дѣятельность кн. Потемкина въ южной Россіи обратила тогда на себя вниманіе всей Европы.

Мы слишкомъ-бы распространились, если-бы стали описывать всю дѣятельность Потемкина въ періодъ съ 1773 до 1791 года; ограничимся только изложеніемъ вкратцѣ событій послѣднихъ годовъ его жизни.

[1]) Спб. 1837 г. Томъ 2-й.
[2]) Полевой. Исторія Суворова. Спб. 1843 г. стр. 89.
[3]) Сочиненія Державина, Спб. 1864 г., томъ I. стр. 342.

Взятіе Бендеръ (4 ноября 1789 г.) закончило кампанію и, по случаю зимняго времени, военныя дѣйствія прекратились. Избравъ себѣ главною квартирою Яссы и распустивъ войска по квартирамъ, главнокомандующій Потемкинъ не поѣхалъ въ Петербургъ, нуждаясь въ отдыхѣ отъ недавней усиленной дѣятельности; князю присланы были въ Яссы въ награду 100,000 рублей и лавровый вѣнокъ, осыпанный бриллiантами, въ 150,000 рублей. Въ январѣ 1790 г. князь былъ пожалованъ «великимъ гетманомъ казацкихъ войскъ, — Екатеринославскихъ и черноморскихъ».

Объ образѣ его жизни въ Яссахъ сохранилось множество разсказовъ очевидцевъ. Окруженный въ своемъ дворцѣ большимъ обществомъ красавицъ (большею частію женъ его генераловъ знатнѣйшихъ фамилій) [1]). Потемкинъ изощрялъ всю свою изобрѣтательность на устройство пышныхъ пировъ, баловъ, домашнихъ спектаклей; нарочно выписалъ изъ Петербурга балетмейстера Розетти съ фигурантами. Капельмейстеръ Сарти, безотлучно находившійся при князѣ съ оркестромъ изъ трехсотъ человѣкъ, увеселялъ общество концертами и сочинялъ торжественныя ораторіи [2]).

Въ Яссахъ Потемкинъ пробылъ до половины іюля 1790 года. Л. Н. Энгельгардтъ (Записки, стр. 106), разсказывая о пребываніи Потемкина въ Яссахъ, говоритъ между прочимъ:

«Князь одѣвался нерѣдко въ гетманское платье, которое было сшито щегольски и фасонъ котораго онъ выдумалъ, бывъ пожалованъ гетманомъ. Въ самое то время, когда онъ такъ щегольски одѣвался, приказалъ сдѣлать себѣ мундиръ изъ солдатскаго сукна, дабы своимъ примѣромъ подать недостаточнымъ офицерамъ средство не издерживать изъ малаго своего жалованья на покупку тонкаго сукна, которое за отдаленіемъ торгующихъ купцовъ онымъ товаромъ было дорого. Почему въ угожденіе его всѣ генералы сдѣлали таковые мундиры. И такъ, хотя приказа и не было, но почти весь штабъ и оберъ-офицеры съ удовольствіемъ во всю войну одѣвались въ куртки толстаго сукна, какъ солдаты [3])».

Но не въ праздныхъ только забавахъ Потемкинъ проводилъ время въ Яссахъ, онъ велъ дѣятельную дипломатическую переписку съ Петербургомъ, чужими краями и съ секретомъ измаильскимъ. Курьеръ, скакавшій сломя голову въ Петербургъ за какимъ-нибудь балетмейстеромъ, везъ въ тоже время важное секретное порученіе; точно также, посланный, ѣхавшій въ чужіе края за лакомствами и дамскими ботинками, привозилъ къ Потемкину вмѣстѣ съ нимъ необходимыя свѣдѣнія и тайныя извѣстія [1]). Праздность и роскошь до нѣкоторой степени служили князю Таврическому личинами для прикрытія его трудовъ по части дипломатической. Сарти своей музыкой развлекалъ бдительность аргусовъ, окружавшихъ Потемкина; говоримъ о союзникахъ, которымъ онъ не вполнѣ довѣрялъ и въ чемъ былъ совершенно правъ. Такова была изнанка роскошной обстановки, окружавшей Потемкина.

[1]) Общество дамъ Потемкинъ всегда любилъ какъ средство разсѣянія; отношенія его къ прекрасному полу были отрывчатыя, въ основаніи ихъ былъ капризъ, мгновенное увлеченіе, (см. соч. Блюма: Ein russischer Staatsmann. Leipzig. 1857 г. II.).
[2]) Др. и Нов. Россія 1873. III. Б. Бюллеръ.
[3]) Точно также черезъ шестьдесятъ четыре года, въ Крымскую кампанію, въ нашихъ войскахъ были введены для штабъ и оберъ-офицеровъ солдатскія шинели, и это преобразованіе обмундировки, помимо дешевизны, много способствовало сбереженію жизни командировъ.

Переговоры о мирѣ тянулись и затягивались, и прекратились на время за смертію верховнаго визиря, а вскорѣ послѣ него и Іосифа II, императора австрійскаго, нашего тогда союзника. Новый визирь, Шерафъ-паша, изъявилъ готовность продолжать переговоры о мирѣ и ихъ велъ статскій совѣтникъ Лашкаревъ. Потемкинъ говорилъ рѣшительно: миръ или война. Визирь желалъ только перемирія. Непріязненныя дѣйствія возобновились: въ іюлѣ 1790 года, контръ-адмиралъ Ушаковъ одержалъ блистательную побѣду надъ Капуданъ пашею, преградивъ ему путь въ Азовское море, а 28 и 29 августа совершенно истребилъ турецкій флотъ. Недовѣріе Потемкина къ австрійцамъ—союзникамъ вполнѣ оправдалось: 16 іюля Австрія заключила миръ съ Портою Оттоманскою и русскіе продолжали войну уже безъ австрійцевъ. Въ сентябрѣ на Кубани турки были разбиты на голову; въ октябрѣ, послѣ сильнаго сопротивленія, Килія сдалась Гудовичу и т. д. Такимъ образомъ успѣшно осуществился планъ кампаніи, начертанный Потемкинымъ; русскія войска, овладѣвая крѣпостями дунайскаго и черноморскаго прибережьевъ, вытѣснили оттуда турокъ. Успѣхи нашего оружія, 11 декабря, увѣнчались овладѣніемъ неприступною твердынею Измаиломъ.

Въ началѣ февраля 1791 г., сдѣлавъ всѣ необходимыя распоряженія по арміи и флоту и передавъ начальство надъ ними князю Рѣпнину, Потемкинъ отправился въ Петербургъ. Здѣсь онъ былъ встрѣченъ съ большими почестями Императрица Екатерина прислала ему фельдмаршальскій мундиръ, украшенный по шитью алмазами и драгоцѣнными камнями, цѣною въ 200,000 рублей и копію съ указа, даннаго ею сенату, въ которомъ, послѣ подробнаго перечисленія подвиговъ русскихъ войскъ въ прошедшую кампанію, говорилось:

«Возносся хвалу и благодареніе Всевышнему, благословляющему успѣхами праведное дѣло наше и поборствующему намъ противъ враговъ нашихъ, обращаемъ вниманіе наше на тѣхъ, кои ревностными ихъ подвигами были истинные виновники таковой, вновь пріобрѣтенной нашимъ оружіемъ славы, и воздавъ справедливость заслугамъ каждаго, восхотѣли мы изъявить оную главному предводителю сухопутныхъ и морскихъ силъ нашихъ, противъ непріятеля имени христіанскаго дѣйствующихъ, генералъ-фельдмаршалу князю Г. А. Потемкину-Таврическому, неусыпными распоряженіями и руководствомъ котораго произведены всѣ дѣла вышеозначенныя. Повелѣваемъ вслѣдствіе того сенату нашему засвидѣтельствовать отличные и государству полезные подвиги его новою похвальною грамотою и сверхъ того, на вѣчную память заслугъ его, воздвигнуть ему, на иждивеніе казны нашей, домъ, со всѣмъ принадлежащимъ къ тому уборомъ, и предъ онымъ соорудить монументъ, съ изображеніемъ побѣдъ и завоеваній, подъ его руководствомъ одержанныхъ, истребовавъ отъ него планъ дома и отобравъ желаніе, въ столицѣ, или въ деревнѣ, онъ предпочтетъ сіе строеніе» [1]).

[1]) Нов. 1837 г. П. Брикнеръ.

Во время пребыванія своего въ Петербургѣ, Потемкинъ, повидимому, продолжалъ пользоваться, какъ и прежде, благосклонностію и довѣріемъ Императрицы, которая почти ежедневно видѣлась съ нимъ и ничего не предпринимала безъ его совѣта; вельможи, унижались и раболѣпствовали передъ княземъ; однако, не смотря на это, глубокая печаль не покидала его: онъ тяготился почестями и ласками, былъ недоволенъ всѣми, даже самимъ собой, жаловался приближеннымъ на «боль зуба, говорилъ, что не выѣдетъ изъ Петербурга до тѣхъ поръ, пока не выдернетъ его» [2]). Предаваясь горестнымъ предчувствіямъ, Потемкинъ торопился отдѣлкой подареннаго ему Таврическаго дворца и устроилъ въ немъ, для Императрицы и всего двора, торжественный праздникъ, стоившій около полумилліона рублей и поразившій своимъ небывалымъ великолѣпіемъ и роскошью даже Государыню.

Живя въ Петербургѣ, князь не переставалъ заниматься дѣлами, касавшимися ввѣренныхъ ему войскъ; но военныя дѣйствія начались безъ него, и притомъ весьма удачно. Князь Голицынъ взялъ Мачинъ, Кутузовъ разбилъ турокъ при Бабадагѣ, Гудовичъ, послѣ кровопролитнаго штурма, овладѣлъ сильной и важной крѣпостью Анапой. Наконецъ, 28 іюня, временно командующій войсками князь Рѣпнинъ одержалъ блистательную побѣду надъ великимъ визиремъ близъ Мачина. Эта побѣда заставила турокъ вступить въ переговоры о мирѣ. Такимъ образомъ, Потемкинъ поставленъ былъ въ необходимость немедленно ѣхать въ армію. 24 іюля, онъ простился въ послѣдній разъ съ Императрицей и, въ шестомъ часу утра, отправился изъ Царскаго села въ Молдавію. Современники разсказываютъ, что въ послѣднее пребываніе его въ Петербургѣ, въ немъ уже не было замѣтно ни той раздражительности, ни тѣхъ странныхъ причудъ и прихотей, которыя прежде всѣ привыкли видѣть, и что онъ, будто-бы, сообщилъ одной изъ своихъ близкихъ родственницъ предчувствіе близкой кончины.

[1]) Исторія царствованія Екатерины II. Сумарокова. Спб. 1834. т. II, 221.
[2]) Намекъ на князя П. Зубова. Потемкина мучило усилившееся вліяніе Зубова на дѣла. Партія Зубовыхъ старалась подогрѣвать въ честь Потемкина старую исторію Мазепы, распуская слухи, будто Потемкинъ, кромѣ дѣйствующей арміи, содержалъ еще на свой счетъ второй комплектъ солдатъ и, всячески привлекая къ себѣ молдаванъ и валаховъ, хотѣлъ отложиться отъ Россіи и сдѣлаться въ этомъ краѣ независимымъ господаремъ. Державинъ глухо говоритъ въ своихъ запискахъ будто и Суворовъ, находясь тогда въ Петербургѣ, участвовалъ въ разныхъ внушеніяхъ противъ Потемкина. (Рус. Архивъ 1874 г. т. V. Записки князя Голицына).

Между тѣмъ, кн. Рѣпнинъ, не ожидая прибытія Потемкина, подписалъ 21 іюля въ Галацѣ предварительныя условія мира. Это извѣстіе еще болѣе разстроило Потемкина, и онъ не скрылъ своей досады, сдѣлавъ выговоръ Рѣпнину, который, въ данномъ случаѣ, руководился лишь личнымъ честолюбіемъ, такъ какъ единственная причина, побудившая его съ такою поспѣшностью утвердить мирныя условія, состояла въ томъ, чтобы окончить это дѣло безъ участія главнокомандующаго и приписать всю заслугу себѣ [1]).

Прибывъ въ мѣстечко Гужи, на пути изъ Галаца къ Яссамъ, Потемкинъ назначилъ на тамошній конгрессъ полномочными: А. Н. Самойлова, Де-Рибаса и статскаго совѣтника Лашкарева. Воображеніе Потемкина, распаленное огнемъ горячки, представляло ему возможнымъ дѣломъ присоединеніе Молдавіи и Валлахіи къ Россіи. Полномочнымъ внушено было не упускать изъ виду этой капитальной статьи мирнаго договора съ Турціей. Въ Яссахъ болѣзнь Потемкина усилилась, а присоединившаяся къ ней тоска побуждала князя раза два выѣзжать изъ города въ сосѣднія деревни и опять возвращаться въ Яссы. Въ селѣ, принадлежавшемъ молдавскому господарю Маврокордато, посѣтилъ князя митрополитъ Іона съ преосвященнымъ Амвросіемъ. «Мы слезно умоляли князя беречь себя, разсказываетъ митрополитъ Іона, принимать лекарства и воздерживаться отъ вредной пищи.—Едва-ли я выздоровѣю—отвѣчалъ на это Потемкинъ. Но да будетъ воля Божія! Только вы молитесь о душѣ моей и помните меня. Ты духовникъ мой,—продолжалъ онъ — обращаясь къ Амвросію, и вѣдаешь, что я никому не желалъ зла. Осчастливить человѣка было цѣлью моихъ желаній». (Записки од. общ. III. 559—560).

При всей своей мнительности, Потемкинъ не охотно повиновался предписаніямъ докторовъ и, лишь только ослабѣвали приступы лихорадки, онъ не соблюдалъ никакой діэты, либо во время припадковъ пользовался средствами собственной выдумки, обливалъ себѣ голову о-де-колономъ, стклянокъ по десяти, при испаринѣ употреблялъ холодныя примочки и т. п. [1]) Сомнѣваясь въ выздоровленіи, или во врачебной помощи, князь Таврическій дважды пріобщился св. тайнъ. Въ это время Потемкинъ сочинилъ «Канонъ Спасителю». Оставаясь вѣренъ первоначальнымъ впечатлѣніямъ родительскаго дома и въ предчувствіи близкой кончины, онъ хотѣлъ очистить страстную душу свою покаянною пѣснею и эти привычные русскому слуху звуки успокоивали пресыщеннаго жизнію князя Тавриды. (Канонъ былъ найденъ въ бумагахъ Потемкина и сообщенъ въ «Рус. Архивѣ» въ 1881 г. внукомъ гр. Самойлова, графомъ А. А. Бобринскимъ).

Вѣсти о ходѣ его болѣзни возбуждали въ Императрицѣ большія опасенія; читая бюллетени докторовъ, она плакала. Графиня А. В. Браницкая (рожденная Энгельгардтъ) поѣхала изъ Кіева въ Яссы, чтобы ходить за больнымъ [2]).

27-го сентября князь Таврическій изъявилъ желаніе ѣхать изъ Яссь въ свой любезный Николаевъ; столицу Молдавіи онъ называлъ своимъ гробомъ. Уступая однакоже просьбамъ окружавшихъ и настояніямъ докторовъ, больной продлилъ свой отъѣздъ до субботы, 4 октября 1791 г. [3]) Когда былъ готовъ экипажъ (шестимѣстная коляска, запряженная восьмеркомъ съ двумя форейторами) Потемкинъ подписалъ дрожащею рукою слѣдующее письмо, диктованное имъ секретарю Попову, послѣднее письмо къ Императрицѣ, полученное ею уже послѣ кончины князя Таврическаго.

(Рукою секретаря): «Матушка всемилостивѣйшая государыня! Нѣтъ силъ болѣе переносить мнѣ мученія; одно спасеніе остается оставить сей городъ и я велѣлъ себя везти къ Николаеву. Не знаю что будетъ со мною».

(Женскою рукою): «Вѣрнѣйшій и благодарнѣйшій подданный».

[1]) «Ист. Вѣстникъ», 1891. IX.

[1]) Баронъ Бюлеръ писалъ кн. Голицыну въ Вѣну: „послѣдняя болѣзнь Потемкина была перемежающая лихорадка, которая сдѣлалась смертельною вслѣдствіи отвращенія его ко всѣмъ врачебнымъ пособіямъ" (Др. и нов. Россія 1873 г. III.)
[2]) Энгельгардтъ писалъ Браницкой, что-бы пріѣхала „князя на медицину уговаривать, что долгъ родства и благодарности къ тому ее обязываютъ".
[3]) 4-го октября Поповъ доносилъ императрицѣ: „на 3 число его свѣтлость проводилъ всю ночь въ такомъ состояніи, которое приводило въ отчаяніе медиковъ! Десять часовъ они не находили пульса; не взирая на слабость, требовалъ, чтобы везли его въ Николаевъ. Его свѣтлость сегодня проводилъ ночь довольно покойно, хотя сна почти не было впрочемъ не было и тоски".

(Рукою Потемкина): *Одно спасеніе ухать* [1].

Былъ седьмой часъ утра (4 октября); густой туманъ застилалъ окрестности; Потемкина въ креслахъ вынесли въ карету, за которой въ другихъ экипажахъ слѣдовали: адмиралъ Дерибасъ, Бауръ, адъютантъ свѣтлѣйшаго, князь С. О. Голицынъ, генералъ Львовъ, секретарь Поповъ, бригадиръ Фалѣевъ, графиня А. В. Браницкая, свита доктора и казачій конвой подъ начальствомъ атамана Головатаго. Всю дорогу ѣхали тихо; на первую станцію, Пунчешты, 20 верстъ отъ Яссъ, путники прибыли благополучно къ вечеру, гдѣ назначенъ былъ ночлегъ у командира Таврическаго гренадерскаго полка полковника Кнорринга. К. О. Кнорингъ разсказывалъ слѣдующее: «у меня была приготовлена торжественная встрѣча и офицеры, въ парадной формѣ, ожидали главнокомандующаго у крыльца приготовленнаго для него дома, но когда подъѣхала къ подъѣзду карета изъ нея раздался недовольный голосъ: «жарко, душно!» Вошедши въ домъ, Потемкинъ улегся на диванъ и велѣлъ отворить всѣ окна, повторяя: «жарко! душно!» Ночь была тихая, лунная, свѣжая: что доктора ни дѣлали, что ни подавали для прохлажденія, все ему было душно и онъ продолжалъ метаться и стонать. Не прежде десятаго часа докторъ сказалъ, что князь начинаетъ успокоиваться и, Богъ дастъ, заснетъ. Спутники наши пошли ужинать къ нему Кнорингу. Выѣздъ назначенъ былъ между семью и восемью часами утра; вдругъ, въ третьемъ часу ночи поднялась тревога: князь приказалъ какъ можно скорѣе запрягать и подавать экипажи. Кто какъ успѣлъ пріодѣться со сна, такъ отправились» [2]. Велѣно было ѣхать шагомъ. За нѣсколько верстъ отъ ночлега начало разсвѣтать. Проѣхавъ всего десять верстъ. Потемкинъ приказалъ въ совершенное изнеможеніе и приказалъ остановить экипажъ, говоря что ему очень худо; потомъ, почувствовавъ себя полегче, спросилъ есть-ли вблизи деревня? Приказалъ ѣхать туда, но отъѣхавъ нѣсколько верстъ, опять велѣлъ остановиться, когда къ нему подошли, онъ плакалъ навзрыдъ.

— Будетъ теперь... произнесъ онъ,— некуда ѣхать... я умираю! Выньте меня изъ коляски, я хочу умереть въ полѣ...

Его вынесли на постели, на-скоро разостлали коверъ, принесли кожанную подушку и уложили больного. Доктора помочили ему голову спиртомъ. Такъ пролежалъ онъ около полу-часа, молча вперивъ потухающій взоръ въ голубое, безоблачное небо, держа за руку графиню Браницкую, которая стояла предъ нимъ на колѣнихъ. Еще прошло минутъ десять и доктора произнесли неожиданное, фатальное слово: «отходитъ». Камердинеръ Стоговъ схватилъ образъ и опустился съ нимъ на колѣни передъ умирающимъ, Поповъ приподнялъ князю голову, кругомъ послышались рыданія.... Потемкинъ глубоко вздохнулъ, потянулся—и отошелъ въ вѣчность. Одинъ изъ казаковъ конвоя положилъ покойнику на глаза два мѣдные гроша, чтобы вѣки сомкнулись. Въ рукахъ нѣсколькихъ сотенъ нищихъ перебывали «двѣ деньги», гамкнувшія очи тому, кто всю жизнь свою сыпалъ золотымъ дождемъ...

И такъ, Потемкинъ умеръ въ воскресенье, 5-го октября 1791 г., рано утромъ [1] въ Бессарабіи, принадлежавшей тогда княжеству Молдавскому, на 37 верстѣ отъ г. Яссъ, по дорогѣ, ведущей отъ теперешней границы Молдавіи въ г. Николаевъ, между селеніями Резиной и Волчинцова. Къ ночи тѣло Потемкина, въ той-же самой коляскѣ окруженной черноморскими казаками и екатеринославскими драгунами съ зажженными факелами въ рукахъ, было привезено обратно въ Яссы въ домъ, гдѣ онъ жилъ. Это былъ каменный большой домъ съ садомъ, принадлежавшій отцу послѣдняго молдавскаго господаря Григорія Гики.

На другой день тѣло Потемкина было анатомировано, а 7 числа бальзамировано [2]. На мѣстѣ кончины свѣтлѣйшаго, оставленъ былъ временно казацкій пикетъ съ воткнутыми въ землю крестообразно пиками. Для всѣхъ свидѣтелей трагическаго происшествія гр. Браницкая заказала на память золотыя кольца съ надписью внутри: «К. П. Т. 5 октября 1791 года».

Браницкая любила говорить по французски, между тѣмъ, какъ выражалась на этомъ языкѣ до крайности своеобразно. Она сказала о Потемкинѣ. «Ila vécu sur les ors et les argents et il a mouru sur les herbes!»

Современный корреспондентъ говоритъ: По кончинѣ князя, В. С. Поповъ пріѣхалъ отъ него прямо въ канцелярію, взявши запечаталъ все и отправя курьеровъ, объявилъ что князя болѣе нѣтъ въ живыхъ; то сей слухъ разнесся по городу менѣе четверти часа: на улицахъ только было и видно разнаго народа, толпами идущаго на княжой дворъ; такъ что даже у всѣхъ молдаванъ и жидовъ были полные глаза слезъ, а о служащихъ нечего и говорить. Когда я вошелъ въ залу книжную и, найдя много знакомыхъ и военныхъ, стали говорить о его смерти, то подошелъ къ намъ старшій генералъ, сказавъ намъ: Такъ, братцы, мы лишились не фельдмаршала, но отца! И, словомъ нужно сказать, что все такъ перемѣнилось, что не видно было, кто генералъ и кто офицеръ».

Курьеръ, отправленный ко Двору изъ Яссъ, скакалъ такъ скоро, что прибылъ въ Петербургъ черезъ недѣлю, 12 октября въ 5 ч. пополудни. Онъ почти нагналъ гонца, отправленнаго за 4 или 5 дней прежде его изъ Яссъ, съ извѣстіемъ, что Потемкину опять хуже. Этотъ первый курьеръ пріѣхалъ 11 октября, только за сутки предъ вторымъ курьеромъ, вѣстникомъ кончины.

Столицу, какъ громомъ, поразило неожиданное извѣстіе. Императрица Екатерина II была имъ перепугана. Уже предъ тѣмъ государыня безпокоилась (каждый разъ какъ получала извѣстія о болѣзни Потемкина), а теперь смерть его привела ее въ такое отчаяніе, что она заперлась въ своемъ кабинетѣ, плакала, и долго не могла успокоиться. «Мнѣ некѣмъ замѣнить Потемкина,—говорила она окружающимъ, онъ имѣлъ необыкновенный умъ, сердце доброе, его не можно было купить, онъ благодѣтельствовалъ даже врагамъ своимъ» [1]. Между прочимъ, она высказала, что беретъ всѣхъ друзей и родныхъ Потемкина подъ свое покровительство.

Самаго близкаго къ Потемкину человѣка, Попова, Императрица назначила своимъ статсъ-секретаремъ [2]. 13 октября поскакали курьеры, везя разныя распоряженія на счетъ погребенія, войскъ и проч.

14 октября, по случаю кончины кн. Потемкина, напечатанъ былъ въ сенатской типографіи приказъ по войскамъ, который заключалъ совокупное воззваніе «къ любезнонѣрнымъ сухопутныхъ и морскихъ силъ генераламъ, офицерачъ и всему вѣрно-подданному воинству», оканчивался приказъ въ видѣ рескрипта; «Пребываемъ вамъ Императорскую нашею милостью благосклонны». Въ приказѣ упоминались всѣ заслуги покойнаго фельдмаршала отечеству [3]. Императрица повелѣла похоронить Потемкина съ большими небывалыми доселѣ для подданнаго почестями и великолѣпіемъ въ Херсонѣ и поставить ему мраморный памятникъ.

Первый погребальный обрядъ въ Яссахъ происходилъ 13 октября 1791 г. въ монастырѣ «Голеи». Не повторяемъ подробнаго въ то время описанія всей пышной обстановки погребальной церемоніи [4]. Надпись у великолѣпнаго катафалка гласила слѣдующее: «Въ Бозѣ почивающій свѣтлѣйшій князь Григорій Александровичъ Потемкинъ-Таврическій и проч. и проч., усердѣйшій сынъ отечества, присоединитель къ Россійской имперіи: Крыма, Тамани, Кубани; основатель и сооруднтель побѣдоносныхъ флотовъ на южныхъ моряхъ; побѣдитель силъ турецкихъ на сушѣ и морѣ; завоеватель: Бессарабіи, Очакова, Бендеръ, Аккермана, Килія, Измаила, Аналы, Суджукъ-Кале, Сунніи, Тульчи, Исакчи, острова Березанскаго, Гаджибея и Паланки; прославившій оружіе Россійской имперіи въ Европѣ и Азіи; приведшій въ трепетъ столицу и поразившій сердце Оттоманской имперіи побѣдами на моряхъ и положившій основаніе къ преславному миру съ оною; основатель и сооруднтель многихъ городовъ; покровитель наукъ, художествъ и торговли; мужъ, украшенный всѣми общественными добродѣтелями и благочестіемъ, скончалъ преславное теченіе жизни своей въ княжествѣ Молдавскомъ, въ 37-ми верстахъ отъ столичнаго города Яссъ, 1791 года, октября въ 5-й день, на 52-мъ году отъ рожденія, повергнувъ въ бездну горести нетокмо обязодѣтельствованныхъ, но и едва вѣдающихъ его» (Рус. Старина) 1875 г. т. XIV.

Замѣтимъ еще, что официальнаго извѣстія о кончинѣ Потемкина въ «вѣдомостяхъ» не было. За то поэты того времени до Цвѣткова включительно—воспѣли кончину кн. Таврическаго, а вдохновенный бардъ вѣка Екатерины Державинъ восклицалъ въ поученіе современникамъ:

Чей одръ—земля, кровъ—воздухъ синь,
Чертогп—вкругъ пустыни виды?
Не ты ли, счастья, славы сынъ.
Великолѣпный князь Тавриды,
Не ты-ли съ высоты честей
Внезапно палъ среди степей?

Далѣе исчисляются дѣла и подвиги Потемкина и изображается дивный жребій его въ поэтическихъ картинахъ.

12 октября въ Яссахъ, въ капунъ перенесенія тѣла, одинъ изъ генералъ-адъютантовъ, два генералъ-маіора съ адъютантами и ординарцами, на лошадяхъ, въ сопровожденіи эскардона драгунъ полка кн. Потемкина, въ траурномъ одѣяніи, съ литаврами, покрытыми чернымъ сукномъ, возвѣстили городу о выносѣ тѣла 13 числа въ 8 час. утра. Гренадерскіе полки Екатеринославскій, Малороссійскій, Днѣпровскій и мушкатерскій съ утра 13 октября разставлены были шпалерами на пути погребальнаго шествія. Когда собралось все многочисленное духовенство съ хорами пѣвчихъ, моментъ выноса возвѣщенъ былъ 71-мъ пушечнымъ выстрѣломъ и колокольнымъ звономъ; орудійная пальба продолжалась черезъ каждую минуту до самаго внесенія тѣла въ монастырь [1].

Тѣло выносили изъ особаго усердія генералы, балдахинъ несли гвардіи офицеры, а кисти поддерживали полковники; кортежъ шествія состоялъ изъ множества войскъ, духовенства, начальствующихъ и чиновныхъ лицъ. Погребальный обрядъ совершалъ архіепископъ Амвросій (Серебрянниковъ), мѣстоблюститель Экзархій молдавалахійской. Онъ былъ другъ Потемкина.

По окончаніи отпѣванія, Амвросій хотѣлъ произнести надгробное слово, но, зарыдавъ, удалился въ алтарь. Когда пѣвчіе запѣли «вѣчную память», сдѣланъ былъ 71 пушечный выстрѣлъ, а пѣхота и кавалеріи произвели троекратные прощальные залпы. Войска занимали линію въ 6 верстъ. Отпѣтое тѣло Потемкина покоилось въ Яссахъ до половины ноября 1791 г. 23 ноября оно было перевезено въ Херсонъ. Сначала была рѣчь о погребеніи князя въ м. Васильковѣ въ его имѣніи въ Бѣлоруссіи, гдѣ имъ построена церковь; самъ покойный говорилъ иногда роднымъ своимъ, что желаетъ погребеннымъ быть въ д. Чижевѣ близъ Смоленска (его родина).

Черезъ три дня происходило въ Херсонѣ погребеніе. При этомъ случаѣ о Потемкинѣ было сказано, что онъ «всюду побѣдоносецъ непиобѣдимый, возродитель градовъ, искусный созидатель флотовъ, удивленіе Европы... Сіи два имени: Херсонско-Таврическій и Потемкинъ-Таврическій останутся на вѣки въ нераздѣльномъ союзѣ, князь будетъ вѣчною славою тебѣ, ты будешь вѣчною славою и памятникомъ князю» [1].

Гробъ былъ поставленъ въ подпольномъ склепѣ Херсонской крѣпостной церкви св. Екатерины, начатой постройкой въ 1782 году, но въ 1791 году еще не оконченной и не освященной. Въ склепѣ ледъ, внутренній сходъ [2]. Гробъ оставался неопущенными въ землю съ 23 ноября 1791 г. по 28 апрѣля 1798 г. Признательные жители Херсона и воины, облагодѣтельствованные фельдмаршаломъ, во временномъ склепѣ служили панихиды и молебны предъ иконою Спасителя, которою императрица Екатерина II благословила Потемкина, отправляя его въ 1774 году на новороссійское генералъ-губернаторство. Эта богато-украшенная икона въ 1793 году была вытребована племянникомъ князя—графомъ А. П. Самойловымъ [3].

Дошедшій до Императора Павла Петровича слухъ, что тѣло Потемкина болѣе семи лѣтъ, вопреки православному обычаю, стоитъ не преданнымъ землѣ, вызвало въ 1798 году распоряженіе: «гробъ закопать безъ всякой огласки на томъ-же мѣстѣ, а склепъ засыпать».

Екатерина II, въ день мирнаго торжества съ Портою Оттоманскою (29 декабря 1791 г.) повелѣла: «въ память Потемкина заготовить грамоту съ прописаніемъ въ оной завоеванныхъ имъ крѣпостей въ прошедшую войну и размахъ сухопутныхъ и морскихъ побѣдъ, войсками его одержанныхъ; грамоту сію хранить въ соборной церкви города Херсона, гдѣ сооруднть мраморный памятникъ Потемкину-Таврическому, а въ арсеналѣ того-же города помѣстить его изображеніе и въ честь ему выбить медаль».

Повелѣнія Государыни были исполнены; но свидѣтельству Гельбига, грамота хранилась въ серебряномъ ларцѣ въ херсонскомъ соборѣ; памятникъ въ томъ-же храмѣ былъ воздвигнуть; портретъ былъ выставленъ. Неизвѣстно, сохранилась-ли грамота и портретъ, но памятникъ въ 1798 г. подвергся той-же участи, которая постигла и останки Потемкина. рСпустя три недѣли до предписанія новороссійскому генералъ губернатору князь Куракину отъ Высочайшаго имени сообщилъ графу М. Каховскому объ уничтоженіи памятника князю Таврическому; исполненіе не замедлило [1].

Склепъ съ гробомъ кн. Потемкина былъ засыпанъ землею, ночью, и полъ со входомъ въ склепъ задѣланъ секретно. Все это подало основаніе молвѣ, быстро облетѣвшей Россію и проникшей заграницу—будто тѣло кн. Потемкина изъ гроба вынуто и гдѣ то во рву Херсонской крѣпости зарыто безслѣдно [2]. Между тѣмъ, тѣло оставалось въ гробу неприкосновеннымъ, въ чемъ и удостовѣрились нѣкоторые очевидцы; такъ, въ 1818 году при объѣздѣ епархіи Екатеринославскимъ архіепископомъ Іовомъ (Потемкинымъ), въ проѣздъ его изъ г. Алешекъ въ Херсонъ, архіепископъ, по родству, пожелалъ убѣдиться въ справедливости носившагося слуха; поэтому, ночью 4 іюля, въ присутствіи нѣсколькихъ духовныхъ лицъ, поднявъ церковный полъ, проломалъ сводъ склепа и, вскрывъ гробъ, удостовѣрился въ нахожденіи тѣла во гробу. Говорить, что родственникъ вынулъ изъ склепа какой то сосудъ и помѣстилъ въ свою карету. Догадываются, что въ сосудѣ находились внутренности покойнаго послѣ бальзамированія. Одни сказывали, что сосудъ отправленъ былъ въ сельцо Чижево, Смоленскаго уѣзда, другіе — въ Кіевскую губернію, въ Бѣлую - церковь.

8-го сентября, 1859 года, по случаю внутреннихъ починокъ въ церкви св. Екатерины въ Херсонской крѣпости, пять лицъ спустились чрезъ проломину въ склепъ, могилу кн. Потемкина, и вынувъ изъ развалившагося гроба, засыпаннаго землею, черепъ и нѣкоторыя кости покойнаго, вложили ихъ въ особый ящикъ съ задвижкой и оставили въ склепѣ; около того-же времени, какъ разсказываютъ—изъ склепа взяты всѣ до послѣдней пуговицы, куски золотого мундмента, даже сняты полупстлѣвшія туфли съ костей ногъ кн. Таврическаго [1].

Вокругъ той-же крѣпостной церкви, гдѣ погребенъ кн. Потемкинъ, похоронены тѣла нѣкоторыхъ лицъ, положившихъ жизнь свою за отечество и перевезенныхъ туда по приказанію самого князя Таврическаго Такъ здѣсь покоится прахъ: строителя крѣпости и города Херсона инженеръ—полковника Корсакова, генерала артиллеріи И. И. Меллеръ-Закомельскаго; умершаго въ 1791 г. въ Галацѣ принца Александра Виртембергъ-Штуттардскаго (брата императрицы Маріи Феодоровны), бывшаго господаря Молдавскаго Эмануила Россети, генерала Максимовича, генерала князя Сергѣя Абрамовича Волконскаго, бригадира Горича-Висевскаго; войска донскаго полковника Мартыновича.

Памятники эти, частію отъ времени, частію отъ порчи живущими прежде въ крѣпости кантонистами, пришли совсѣмъ въ полуразрушенное состояніе.

Императорское Одесское общество исторіи и древностей, обязанное по уставу заботиться о сохраненіи на югѣ Россіи отечественныхъ памятниковъ древности, желая сохранить эти надгробія отъ дальнѣйшаго разрушенія и не имѣя въ своемъ распоряженіи достаточныхъ для этого средствъ, ходатайствовало у военнаго министра о поддержкѣ ихъ въ должномъ видѣ на средства военнаго вѣдомства. Благодаря просвѣщенному содѣйствію графа Дмитрія Алексѣевича Милютина и начальника инженеровъ Одесскаго военнаго округа, дѣлу этому данъ былъ дальнѣйшій ходъ и рѣшено было привести въ надлежащій видъ, какъ самые памятники,—строго придерживаясь первоначальнаго ихъ вида и дополнивъ недостающія въ нихъ надписи,—такъ и надъ прахомъ фельдмаршала князя Потемкина-Таврическаго, сдѣлать мраморную плиту съ его гербомъ и приличною надписью, окруживъ мѣсто его погребенія рѣшеткою.

27-го августа 1874 г., комиссіи изъ нѣсколькихъ лицъ, при участіи уполномоченнаго отъ Одесскаго общества исторіи и древностей Н. Н. Мурзакевича, приступила къ изслѣдованію мѣста погребенія кн. Потемкина для предстоящей работы, въ особенности относительно положенія надгробной плиты; такъ какъ необходимо было удостовѣриться въ прочности свода надъ склепомъ,

---

[1] Въ Р. Архивѣ 1872 г. т. II. „я для спасенія ѣжаю“.

[2] Воспоминанія О. П. Лубяновскаго, „Рус. Архивъ“ 1872 г. т. II.

[1] По дневнику Хроповицкаго *до полудня* (стр. 277).

[2] Бактышъ-Каменскій, сообщая кн. Куракину о кончинѣ Потемкина, замѣчаетъ: „но вскрытіи тѣла нашли, что гнилая горячка и молошница были“ (Р. Архивъ 1837. т. III.).

Въ письмѣ Ростопчина къ С. Р. Румянцову сказано: „по вскрытіи тѣла Потемкина, найдено необычайное разлитіе желчи, даже что части ея, прильнувъ къ нѣкимъ внутренностямъ, затвердѣли. (Архивъ кн. Воронцова т. VIII). Въ соч. „Potemkins Privatleben“ упомянуто, что онъ умеръ «in Folge eines vernachlassigten Gallenfiebers“. (Leipzrg, 1793.).

[1] Храновицкій въ своемъ дневникѣ отмѣтилъ: „Слезы и отчаяніе. Въ 8 часовъ пустили кровь, въ 10 час. легли въ постель“.—Не только эрматажное собраніе было отмѣнено, но и во внутреннихъ покояхъ не было пріема. (19 вѣкъ кн. I. М. 1868 г. ст. 357).

[2] Попову пожаловано было имѣніе „Рѣшетиловка“, Полтавск. губ. Въ 1807 г. онъ былъ генералъ-провіантной стехи.

[3] Помѣщено въ „чтеніяхъ московскаго общества любителей исторіи и древностей“.

[4] Первый гробъ Потемкина былъ свинцовый, второй обитъ былъ розовымъ бархатомъ съ серебряными украшеніями.

[1] См. *рѣчь, сказанную викаріемъ Феодосійскимъ Моисеемъ* (Зап. Од. об. X стр. 391).

[2] Разсказываютъ, что приходили поклониться праху Потемкина преимущественно старообрядцы, которыхъ Потемкинъ вызвалъ изъ Турціи и заселилъ ими вновь пріобрѣтенные и построенные города, въ томъ числѣ и Херсонъ.

[3] Гр. Самойловъ составилъ жизнеописаніе кн Таврическаго

[1] Новь. 1887. Брикнера „Потемкинъ“.(Рус. Старина 1876. № 10. Записки Одес. общ. ист. и древн.).

[2] Древ. и нов. Россія 1873. III. Бюлеръ.

[1] Записки Одес. общ. ист. и древн. т. IX.

то для этого подняли нѣсколько досокъ въ деревянномъ полу церкви, въ мѣстѣ, указываемомъ старожилами.

По вскрытіи пола въ церкви, обнаружился сводъ склепа, который оказался проломаннымъ въ двухъ мѣстахъ, изъ коихъ одно было заложено на-глухо каменьями, а другое просто досками; по снятіи послѣднихъ, открылся самый склепъ, частію засыпанный землею.

Въ склепѣ найденъ деревянный ящикъ небольшой величины въ немъ лежалъ цѣлый съ нижнею челюстью черепъ, съ выпиленною съ задней стороны треугольною частію и наполненный массою для бальзамированія; на затылкѣ черепа видны клочки темнорусыхъ волосъ; тутъ-же лежало нѣсколько другихъ человѣческихъ костей.

Затѣмъ въ склепѣ въ разрыхленной землѣ были найдены части деревяннаго (изъ ясеня) гроба и куски свинцоваго, разрушеннаго, очевидно, не временемъ, а человѣческими руками; тамъ-же нашли остальныя кости съ истлѣнными частями роскошнаго одѣянія, на которомъ открыты три шитыя канителью звѣзды первой степени, именно: Георгія Побѣдоносца, св. Владиміра и Андрея Первозваннаго. Тутъ-же лежалъ небольшой желѣзный ломъ, куски золотаго позумента, которымъ былъ обитъ гробъ покойнаго, куски истлѣвшаго бархата и нѣсколько серебряныхъ гробовыхъ скобъ и такихъ-же подножій; на ножныхъ костяхъ замѣтны были слѣды шелковыхъ чулокъ.

Коммисія тогда положила: собрать всѣ кости покойнаго фельдмаршала и положить ихъ въ особый свинцовый ящикъ, который и поставить тутъ-же въ склепѣ; отверстія въ сводѣ задѣлать и уложить на оный мраморную надгробную доску, обнеся ее приличною чугунною рѣшеткою, а позументъ, скобы, подставки и звѣзды уложить въ особый ящикъ, который и оставить въ ризницѣ крѣпостного собора на память о покойномъ

И такъ, продырявленный черепъ съ прядью темнорусыхъ волосъ, да нѣсколько костей,—вотъ единственные нынѣ останки великолѣпнаго князя Таврическаго, но заслуги его и рвеніе ко славѣ и величію отечества—по выраженію императрицы Екатерины II—*пребудутъ на всегда незабвенными*.

Въ Унцештской долинѣ, гдѣ умеръ князь Потемкинъ, былъ поставленъ въ 1792 году памятникъ въ видѣ столба съ овальнымъ щитомъ на верху и на немъ надпись:

Покровъ имѣя твердь
И землю одръ,
Средь поля оставилъ міръ
Такъ мятежную онъ юдоль! [1])

Богатѣйшіе помѣщики Браницкіе получившіе послѣ него огромнѣйшія богатства, почтили мѣсто кончины государственнаго

[1]) Рисунокъ былъ помѣщенъ въ „Вѣстникѣ Европы" 1811 г. № 5.

мужа—дешевенькимъ столбомъ и домишкомъ для сторожа! Все это содержалось въ порядкѣ, на счетъ внуковъ графини, до конца пятидесятыхъ годовъ, когда графы Браницкіе продали свои имѣнія, находившіяся близъ Бессарабіи. Съ тѣхъ поръ столбъ, оставленный безъ ремонта, началъ разрушаться и наконецъ обвалился. Тогда по чьему то распоряженію, вмѣсто него, поставленъ другой, довольно безобразный формы, обелискъ. Художникъ Ѳ. Р. Раименъ, проѣзжавшій по этой мѣстности въ прошломъ году, срисовалъ видъ обелиска. Въ настоящемъ его видѣ онъ воспроизведенъ въ жур. «Ист. Вѣстникъ» 1891 г., томъ XIV, вмѣстѣ съ рисункомъ и первоначально воздвигнутой колонны.

Въ Херсонѣ на повсемѣстный въ Россіи сборъ воздвигнутъ Потемкину въ 1836 г. памятникъ. Величественная статуя изображаетъ фельдмаршала въ кавалергардской формѣ Екатерининскаго времени, съ гербомъ и надписями русскою и латинскою. Памятникъ поставленъ въ плохомъ городскомъ садикѣ Херсона. Надписи на памятникѣ гласятъ слѣдующее:

I) Князю Потемкину-Таврическому Новороссійскій край.

II) Памятникъ сей воздвигнутъ въ царствованіе Государя Императора Николая Перваго, при новороссійскомъ и бессарабскомъ генералъ-губернаторѣ графѣ Воронцовѣ, при херсонскомъ гражданскомъ губернаторѣ д. ст. совѣт. Ганскау въ 1836 г. Въ 1873 году херсонское земство на подписную сумму повѣсило въ церкви въ память князя Таврическаго небольшую овальную мраморную доску съ надписями.

Самыми вѣрными данными для характеристики Потемкина и для оцѣнки его значенія могутъ служить отзывы великихъ его современниковъ.

Императрица Екатерина II цѣнила по достоинству умъ и дарованія князя Таврическаго и всегда отзывалась о немъ съ глубокимъ сочувствіемъ.

Увѣдомляя принца Нассау-Зигена о кончинѣ Потемкина, Императрица писала: «C'etait mon ami chèri, mon élève, homme de génie; il faisait le bien á ses ennemis et c'est par lá qu'il les desarmait» (онъ былъ мой дражайшій другъ, ученикъ мой, человѣкъ геніальный; благотворилъ своимъ врагамъ и этимъ ихъ обезоруживалъ).

Искренній другъ и любимѣйшій собесѣдникъ князя Таврическаго, Митрополитъ Платонъ писалъ казанскому архіепископу Амвросію: «Опочи отъ всѣхъ дѣлъ своихъ; древо великое пало; былъ человѣкъ необыкновенный; объ немъ Я пожалѣлъ отъ глубины сердца не только въ разсужденіи бывшей съ нимъ дружбы и многихъ **одолженій, но и въ разсужденіи союза общественнаго»:**

Личный врагъ Потемкина, его соперникъ и завистникъ, Румянцевъ, при вѣсти о его смерти, заплакалъ.

— Чему удивляетесь вы, — сказалъ онъ при этомъ своимъ приближеннымъ. Потемкинъ былъ моимъ соперникомъ, но Россія лишилась въ немъ великаго мужа, а отечество потеряло усерднѣйшаго сына. Суворовъ Рымникскій былъ скупъ на похвалы и къ Потемкину находился въ непріязненыхъ отношеніяхъ; тѣмъ болѣе дорогъ его отзывъ о князѣ Таврическомъ: «великій человѣкъ и человѣкъ великій: великъ умомъ, великъ и ростомъ. Не походилъ на того высокаго французскаго посла въ Лондонѣ, о которомъ канцлеръ Баконъ сказалъ, что чердакъ обыкновенно худо меблируютъ».

Перейдемъ къ отзывамъ иностранцевъ объ умѣ, сердцѣ и способностяхъ Потемкина.

Принцъ де-Линь, сподвижникъ Потемкина, знавшій его коротко, говоритъ о немъ въ своихъ запискахъ:

«Потемкинъ съ виду лѣнтяй, а трудится безъ устали; постоянно лежитъ, и не знаетъ сна ни днемъ, ни ночью; передъ опасностью тревожится, а при наступленіи ея веселится, скучаетъ въ своихъ чертогахъ; несчастливъ отъ счастья; то искусный министръ, превосходный политикъ, то десятилѣтній ребенокъ; любитъ Бога, называя себя его «баловнемъ» [1]) и весьма боится чорта; то свирѣпо хмурится, то глядитъ привѣтливо; въ одно и тоже время похожъ на надменнѣйшаго восточнаго сатрапа и на любезнѣйшаго царедворца Людовика XIV. Но въ чемъ-же заключается его чародѣйственная сила?

Въ геніи, въ геніи и опять-таки въ геніи; природный умъ, удивительная память, великодушіе, остроуміе безъ ехидства, хитрость безъ лукавства; щедрость, изящество справедливость при наградахъ; большое умѣнье держать себя, способность угадывать то, что ему невѣдомо, наконецъ, отличнѣйшее знаніе людей.

Графъ Сегюръ, свидѣтель величія князя Таврическаго, со свойственнымъ ему остроуміемъ рисуетъ портретъ Потемкина широкою кистью и яркими красками. «Странный случай создалъ Потемкина для эпохи: въ личности своей онъ сочеталъ самые противоположные недостатки и достоинства. Скупой и расточительный, деспотъ и любимецъ народа, политикъ и довѣрчивый, вольнодумецъ и суевѣръ, отважный и робкій,—Потемкинъ не имѣлъ себѣ равнаго въ дѣятельности воображенія и въ физической лѣни. Ревнивый ко всему, что только не было его созданіемъ, скучалъ тѣмъ, что создавалъ».

Массонъ, удѣляя Потемкину немногія страницы, возводя на его память обвиненія неосновательныя, сознавалъ однако, что князь Таврическій былъ человѣкъ необыкновенный!

Онъ созидалъ или разрушалъ, или спутывалъ все. Когда отсутствовалъ — только и рѣчей было что о немъ; появлялся, глядѣли исключительно на него одного. Вельможи, его ненавистники, игравшіе нѣкоторую роль въ

[1]) Потемкинъ называлъ себя „l'enfant gâté de Dieu". (Архивъ кн. Воронцова. XII. 169.).

бытность его въ арміи,—при его появленіи, казалось, уходили въ землю, уничтожались при немъ. Принцъ де-Линь говорилъ: «въ этомъ характерѣ есть много исполинскаго, романическаго и варварскаго—и это правда».

Одинъ изъ современниковъ, подчиненныхъ Потемкина, баронъ Бюллеръ, извѣстный дипломатъ, утверждалъ, что всесильный временщикъ производилъ на всѣхъ окружающихъ его обаятельное впечатлѣніе, именно необыкновеннымъ умомъ своимъ, вмѣщавшимъ самые смѣлые замыслы. Главная заслуга Потемкина передъ потомствомъ несомнѣнно заключается въ томъ, что онъ пріобрѣлъ для Россіи южный берегъ Чернаго моря, и, вообще, создалъ Новороссійскій край.

Такой безотчетный исполнитель гигантскихъ плановъ въ мѣстностяхъ, столь отдаленныхъ отъ столицы, возможенъ былъ, какъ полководецъ и какъ правитель, только при безграничномъ довѣріи. Дошедшій до насъ разсказъ о патріотизмѣ Потемкина заключается въ томъ, что предъ открытіемъ второй турецкой войны, Рѣчь Посполитая намѣревалась запретить продажу и доставку изъ Польши провіанта для русской арміи;—заблаговременно узнавъ объ этомъ, Потемкинъ, неожиданнымъ образомъ для поляковъ, самъ сдѣлался польскимъ помѣщикомъ, быстро скупивъ множество имѣній, расположенныхъ по теченію Днѣпра, въ томъ числѣ и большое мѣстечко Бѣлую-Церковь. Оттуда-то, въ продолженіи кампаніи, и сплавлялся провіантъ для арміи. Характеръ Потемкина въ общихъ чертахъ извѣстенъ и о немъ сложилось мнѣніе, что онъ иногда предавался лѣни по цѣлымъ днямъ, лежа на диванѣ въ тулупѣ, крытомъ парчей, а на ногахъ ничего не имѣя кромѣ туфель. Но приближенные его не разъ замѣчали, что послѣдствіями продолжительнаго уединенія и раздумья являлись прекрасныя распоряженія

За то, когда Потемкинъ наряжался и, напудрившись, надѣвалъ шелковые чулки и башмаки, да шитый золотомъ кафтанъ или фельдмаршальскій мундиръ, то бывалъ одѣтъ роскошнѣе и щеголеватѣе всего своего штаба. Однажды ему почему-то вздумалось въ такомъ блестящемъ нарядѣ, съ брилліантовыми звѣздами и аксельбантомъ, выйдя изъ Малаго театра, находившагося почти на томъ мѣстѣ, гдѣ теперь Александринскій, воспользоваться лѣтнимъ вечеромъ, чтобы дойти пѣшкомъ до Зимняго дворца. Народъ толпами повалилъ за нимъ и проводилъ его подобострастно, любуясь этимъ исполиномъ; Потемкинъ-же, замѣчая это, улыбался, какъ-бы потѣшаясь своею популярностію. Хотя онъ и былъ кривъ на одинъ глазъ, но лицо его было красиво и выразительно и вообще въ наружности и осанкѣ его было много величественнаго и внушающаго [1]).»

Потемкинъ даже между современниками своими былъ своеобразнымъ типомъ богатырства, своенравія, властолюбія. Для потомства, онъ остался идеаломъ пресыщенія и верха почестей, которыхъ когда-либо могъ достигнуть подданный. Послѣ его смерти, о немъ ходили преданія, обращавшія его какъ-бы въ героя романа, и, во всякомъ случаѣ, въ личность почти фантастическую, легендарную.

[1]) Записки бар. Бюлера. Д. и Нов. Рос. 1873. III.

Гр. Завадовскій, вообще не любившій Потемкина, такъ охарактеризовалъ князя въ 1790 году: «Нерадѣніе его при жаждѣ властвованій, суть его пороки. Но благотворить есть также его превосходное свойство, и сія добродѣтель въ немъ со излишествомъ. Все стоящее онъ валитъ и лежащее подымаетъ; врагамъ отнюдь не мстителенъ и премного добрый» [1]). Кн. Таврическій, писалъ кн. О. Н. Голицынъ, былъ превосходнаго разума, немстителенъ и не золъ». Потемкинъ раздѣлялъ мнѣнія Императрицы Екатерины о необходимости смягченія наказанія, ненавидѣлъ Шишковскаго, начальника тайной канцеляріи [2]). Въ польскихъ своихъ имѣніяхъ Потемкинъ приказалъ «висѣлицы сломать; жителямъ-же объявить, чтобы они исполняли приказанія господскія изъ должнаго повиновенія, а не изъ страха казни» (Рус. Архивъ 1867 г. I.). Потемкинъ, какъ извѣстно, смягчилъ наказанія солдатъ. О степени его популярности въ низшихъ классахъ можно судить по нѣкоторымъ народнымъ и солдатскимъ пѣснямъ, сочиненнымъ въ честь князя [3]). Потемкинъ много работалъ по преобразованію войскъ и входилъ во всѣ подробности военнаго хозяйства, заботясь объ улучшеніи быта солдатъ. Въ обмундировкѣ князь старался доставить солдатамъ возможныхъ удобствъ [4]). «Я сдѣлалъ все возможное для избѣжанія излишества»—докладывалъ Потемкинъ Государынѣ по поводу введенія имъ новой формы обмундированія — и облака человѣка, далъ однако же ему все, что можетъ служить къ сохраненію здоровья и къ защитѣ отъ непогоды». Много здравыхъ сужденій, опережающихъ вѣкъ и идущихъ въ разрѣзъ съ тогдашними понятіями о требованіяхъ военной службы, высказывалъ не разъ Потемкинъ въ своихъ приказахъ. О санитарной части и о здоровьи солдатъ онъ сильно заботился. Такъ, 8 августа 1788 г., князь писалъ Суворову: «*Боленъ былъ и посѣтите меня.* Евангеліе и долгъ военнаго начальника побуждаютъ пещись о сохраненіи людей. Когда вы возьмете трудъ надзирать лазареты, то врачи будутъ

[1]) Архивъ кн. Воронцова XII.

[2]) О Шешковскомъ разсказывали, что онъ тѣлесно наказывалъ подсудимыхъ для вынужденія признанія. Однажды Потемкинъ возвратившись въ столицу, замѣтивъ въ залѣ между посѣтителями Шешковскаго—спросилъ его: „каково кнутобойничаешь, Степанъ Ивановичъ"? И тѣмъ ужасно его оконфузилъ.... (Рус. Стар. 1873 г. 637).

[3]) Напр. „Записки Одесскаго Общ." XI. 461.

[4]) Онъ ратовалъ противъ вреднаго щегольства, „удручающаго тѣло"; „туалетъ солдатскій долженъ быть таковъ, что всталъ и готовъ". (Изъ приказа Потемкина)

стараться паче. Предписанныя лекарства и наблюденія чистоты суть средства наиудобнѣйшія къ пресѣченію. Я худо сплю отъ сей заботы; что вы только придумать можете къ утѣшенію больныхъ, все употребляйте: на это я не жалѣю расходовъ»... По свидѣтельству современниковъ, Потемкинъ былъ лично, храбръ и большую часть рекогносцировокъ дѣлалъ самъ, подъ ядрами и пулями турокъ. Какъ-то обходя апроши подъ Очаковымъ, увидя солдатъ, вставшихъ съ мѣста при его приближеніи, Потемкинъ шутливо сказалъ: «Слушайте, ребята, молодцы! Приказываю вамъ единожды и навсегда, чтобы вы при моемъ приближеніи не вставали, а передъ турецкимъ ядрами не ложились».

Потемкинъ сформировалъ нѣсколько пѣхотныхъ и конныхъ полковъ въ числѣ коихъ и Новотроицкій кирасирскій полкъ, шефомъ коего былъ назначенъ князь 26 декабря 1789 г. [1]). Во вторую турецкую войну князь набралъ гусарскіе полки изъ сербовъ, молдаванъ и др. Сформировалъ изъ иностранныхъ выходцевъ отдѣльныя когорты; собралъ нѣсколько казачьихъ полковъ въ цѣлый корпусъ и, призвалъ подъ знамена 2000 бывшихъ запорожцевъ и проч. проч.

Имя Потемкина займетъ почетное мѣсто въ исторіи нашего Черноморскаго флота. Въ 1784 г. въ Херсонѣ была устроена новая верфь; Севастополь избранъ главнымъ портомъ, мелкія суда строились на эллингахъ при устьи Софіи. Въ 1785 г. состоялся штатъ черноморскаго адмиралтейства и флота, которыхъ непосредственнымъ начальникомъ былъ назначенъ Потемкинъ, съ званіемъ главнокомандующаго черноморскимъ флотомъ. Въ 1788 г. весною Потемкинъ между прочимъ произвелъ смотръ эскадры черномор. флота у береговъ Хаджибея.

Нельзя сомнѣваться также въ довольно многостороннемъ образованіи Потемкина, а масса свѣдѣній, пріобрѣтенныхъ имъ отъ лицъ различныхъ профессій, съ которыми онъ сталкивался, была изумительна; любилъ живопись и скульптуру, хорошо понималъ и чрезвычайно охотно занимался музыкой [2]). Съ извѣстными лицами Потемкинъ переписывался о литературѣ. Въ библіотекѣ его было болѣе 2000 сочиненій. Дошедшія до насъ замѣтки о походной типографіи князя заключаютъ въ себѣ данныя о наклонностяхъ его

[1]) Этотъ полкъ былъ потомъ названъ Екатеринославскимъ и переформированъ въ драгунскій. Къ наименованію этого полка, Высочайшимъ повелѣніемъ 25-го марта сего года присоединено названіе „Новотроицкій" и имя князя Потемкина-Таврическаго. Полкъ расположенъ въ настоящее время въ Бѣлостокѣ и входитъ въ составъ 4 дивизіи (Струковской); командуетъ полкомъ полковникъ Карѣевъ.

[2]) Любопытно, что графъ Разумовскій, живя въ Вѣнѣ и желая угодить Потемкину, писалъ ему въ 1791 г.. „Хочу отправить къ вамъ перваго піаниста и лучшаго композитора Германіи именемъ *Моцартъ*. Онъ недоволенъ своимъ положеніемъ здѣсь и охотно поѣдетъ, если пожелаете. (Сб. ист. общ. XXXIII. 399).

къ словесности и богословію [1]). Въ молодости онъ писалъ стихи, между прочимъ на начальниковъ университета—сатиры и эпиграммы. Потемкинъ считался меценатомъ, покровителемъ поэтовъ. Ода «Водопадъ», написанная послѣ кончины князя, свидѣтельствуетъ о сильномъ впечатлѣніи, произведенымъ Потемкинымъ на поэта. Своему покровителю Державинъ воздвигнулъ этотъ поэтическій памятникъ, на могилѣ его въ то время, когда многіе безъ стыда поносили память падшаго кумира. «Водопадъ» есть блестящая апоѳеоза всего, что было въ духѣ и дѣлахъ Потемкина дѣйствительно достойнаго жить въ потомствѣ. Только даровитый поэтъ могъ такъ понять и начертать этотъ исполинскій историческій образъ Россіи 18-го вѣка» [2]).

По заказу гр. Браницкой, были изданы гравюры, изображавшія печальное событіе смерти Потемкина; изъ нихъ особенна была распространена изящно сдѣланная съ рисунка сепіей, пользовавшагося тогда извѣстностью живописца Казанова, который тогда-же былъ выгравированъ Н. Соколовымъ [3]). Подъ этой гравюрой надпись: «Representation de la mort du pr. Potemkine, feld maréchal des armées de sa Majesté L'Impératrice de toutes les Russies, grand hetman des cosaques, etc. etc. Ainsi que le lieu pri d'après nature et les personnages qui se trouvaient à cet evenement arrivé en Moldavie le 5 octobre 1791»; а далѣе извѣстные стихи Петрова (элегія) [4]).

О видъ плачевный! смерть ужасна!
Кого отъемлешь ты отъ насъ!
Какъ искра, во мгновенье ока,
Герой! твой славный вѣкъ погасъ!
Надменны покоривъ намъ грады,
Самъ кончилъ жизнь среди степей
И мира сладкаго отрады
Во славѣ не вкусилъ твоей.
Доколѣ сами не увянемъ
Ты будешь въ нашихъ жить сердцахъ
Лить горьки слезы не престанемъ
И ими орошать твой прахъ.

М.

[1]) Записки Одес. общ. IV. 470.

[2]) Я. К. Гротъ VIII. 601.

[3]) Одинъ большой экземпляръ гравюры находился въ 1870 г. на выставкѣ „старинныхъ портретовъ" въ домѣ г. министра внутреннихъ дѣлъ (по каталогу № 444). Князь С. М. Воронцовъ, состоявшій въ родствѣ съ Браницкими, разсказывалъ, что въ господскомъ домѣ, въ Бѣлой Церкви, есть такая-же прекрасная картина весьма крупныхъ размѣрахъ, писанная масляными красками. Очевидно, что особенности поэтической кончины Потемкина произвели до того глубокое впечатлѣніе на гр. Браницкую, что она пожелала, чтобы онѣ переданы были краскою на полотнѣ и въ гравюрахъ.

[4]) В. П. Петровъ, прославившійся переводомъ Виргиліевой „Энеиды".

артиста принимали очень дружно. Правда, въ его исполненіи еще не видно особой силы смычка, но нѣкоторые номера были имъ исполнены очень и очень не дурно.

Тутъ, къ слову будетъ сказать, что общественное собраніе содрало съ г. Зено 50 р. за вечеръ. Такая плата крайне высока. Театръ нашъ принадлежитъ частному владѣльцу, къ которому мы и требованій предъявлять никакихъ не можемъ, но клубу, учрежденію общественному, слѣдовало бы хоть немного подумать не только о своемъ карманѣ. Для Елисаветграда, гдѣ въ среднемъ концертъ даетъ не свыше 200 р., такая плата какъ 50 р., крайне высока, тѣмъ болѣе, что концертанту приходится еще платить и за афиши и за продажу билетовъ до дня концерта и т. п. Вмѣстѣ съ тѣмъ, взимая такую плату, общественный клубъ очень мало заботится объ удобствахъ публики.

Послѣ долгой голодухи по части какихъ-бы то ни было удовольствій, къ намъ явился циркъ Тома Беллинга. Въ первое представленіе, состоявшееся въ воскресенье, циркъ былъ буквально биткомъ набитъ, не смотря на то, что былъ канунъ еврейскаго праздника и евреи отсутствовали. Впечатлѣніе произвелъ циркъ пока очень хорошее, при чемъ особенно много аплодировали наѣзднику Губерту и жонглеру на лошади Томасу.

ХЕРСОНЪ. По распоряженію г. министра внутреннихъ дѣлъ, дѣйствіе ст. 199 т. XIV уст. о паспортахъ распространено отнынѣ и на г. Херсонъ, почему гг. хозяева домовъ, или завѣдующіе послѣдними обязаны сообщать въ полицейскіе участки свѣдѣнія о прибывающихъ въ домъ и убывающихъ изъ него лицахъ.

По приглашенію гор. управы на чествованіе памяти свѣтлѣйшаго князя Потемкина прибылъ къ намъ изъ Одессы проживающій тамъ потомокъ князя, г. Энгельгардтъ.

Уѣздная земская управа, въ видахъ доставленія работы нуждающимся крестьянамъ уѣзда, намѣрена устроить мостъ съ земляной дамбою по Веревочной балкѣ, близъ Казеннаго сада. Принимая же во вниманіе, что балка эта расположена на городской землѣ, земская управа обратилась съ ходатайствомъ объ оказаніи ей со стороны города денежной помощи на производство означенныхъ работъ.

Организаціонный комитетъ первой всероссійской пожарной выставки и съѣзда русскихъ представителей пожарнаго дѣла приглашаетъ нашъ городъ принять участіе въ предстоящей выставкѣ и командировать своего представителя для участія въ съѣздѣ.

Служащіе въ губ. зем. управѣ порѣшили между собою каждый мѣсяцъ удѣлять извѣстный процентъ со своего жалованья въ

Сегодня, 5 октября.

Городской театръ. Представленіе фокусника Беккера. Нач. въ 8 час. веч.

Русскій театръ. Итальянской оперной труппой „Гугеноты“; учас. Литвинова-Пикалуга, Россини, Дрогъ, Пикалуга, Сальмази, Мадини и др. Нач. въ 8 ч. в.

Циркъ М. Труцци, Грандъ-Отель (на Херс. ул.]. Разнообразное представленіе. Нач. въ 8 ч. веч.

Театръ „Альказаръ“ [на Ланжероновской ул.] вокально-музыкальный вечеръ.

„Путешествіе вокругъ свѣта“ выставка картинъ. Ришельевская, домъ Пелехина.

Музей В. Винтера. Ришельевская, д. Россолимо. Ежедневно отъ 10 ч. утра до 11 час. вечера.

Музей Боцва, противъ Гор. сада: Ежедн. представленія отъ 10 ч. утра до 10 ч. веч. „Амфитрита“—дочь воздуха. Анатомическое отдѣленіе.

ДВИЖЕНІЕ ПОѢЗДОВЪ.

Отходъ изъ Одессы:	Приходъ въ Одессу:
Курьерскій 7 ч. 40 м в.	Курьерскій 11 ч. утра
Почтовый 10ч. 30 м. веч	Почтовый 7 ч. 11 м. ут
Тов.-пас. 8 ч. 30 м. утр.	Товаро-пассажирскій въ 10 ч. 53 м. веч.
Тов.-пассажир. на Кишиневъ и Елисаветградъ въ 11 час.55 мин. вечера.	Товаро-пассажирскій изъ Кишинева и Елисаветгр. въ 6 ч. утра.

Коммерческія свѣдѣнія

ТЕЛЕГРАММЫ.

С.-Петербургъ, 3-го октября. Лондонъ 95.50 октябрь —.—, ноябрь 96.—, декабрь 96 50, январь 97.—. Парижъ 37.70, Берлинъ 46.85, Амстердамъ —.—., Вѣна —.—; I в. съ в игр. 234.25, II в. съ вынгр. 219.25, III в. —. —.— Обл. од. г. кред. общ. 100.49. Закл. листы херс. земск. банка 102.49, Закл. листы бессараб. тавр. 100.24 Акціи юго-зап. жел. д. 109 51 5% банк. б. I вып. 102.51, II вып. 102.75, III вып.—.—, IV вып. —.—, V вып. —.— VI вып. 102.50, 5½% вык. свид. — — 6% волот. рента 157.75, 5% пол. рента 157.50 Консолид. облигац. рос. желѣзн. дор. —.—; I вост. заемъ —.—, II в. заемъ 101.—, III восточн. заемъ 101.76. 5% ж.-дор. рента 103.74, 4% внутрен. заемъ 1887 г. 95.26 до —. Полуимперіалъ 7.60,

С.-Петербургъ, 4 октября. Лондонъ на 3 мѣсяца: 94.60, октябрь 94.70, ноябрь 95.— декабрь 95.50, январь 96.— Берлинъ 46.50, Парижъ 37.40, Амстердамъ 78.40.

Берлинъ, 4-го (16) октября. Таксировка рубля: 213— —, —.—. Начальная котировка: рубли 213¼, 213½ — — — —. Закл. котир. рубли, ultimo: 212.25, cassa 213.70.

упр. Екатерининской ж. д. — рѣш. суда въ части отмѣнить 9) Рашевскаго съ Сухомлиновымъ—рѣш. суда отмѣнить.

Частныя: 10) Гольденберга и Эктелисъ—жалобу остав. безъ послѣдствій; 11] Стадницкой—жалобу оставить безъ посл. 12) Рыкеля —жалобу ост. безъ посл 13] Кочубея — жал. ост. безъ посл. 14] Каллистратова и др.—жал ост. безъ посл.; 15) Рансома — потребовать отъ суда свѣдѣній 16) Херсонской казенной палаты—опред. суда въ части отмѣнить.

Дѣла: 1) Сабанскаго съ общ. кр. м. Тростянца и 2) Осипенко съ Сабанскимъ—исключены изъ очереди.

Въ семъ засѣданіи объявлена резолюція по заслушанному 8 августа дѣлу Шевлякова съ Шевляковыми—рѣш. суда въ части отмѣнить

Въ публичномъ судебномъ засѣданіи Одесск. город. съѣзда мировыхъ судей назначены къ слушанію слѣдующія гражданскія дѣла, на 5 октября 1891 г.

1] Опеки надъ имущ. и дѣтьми умершаго Актарова съ І. Тарле и А. Ландау 97 р. 2) Общ. водопр. съ Од. гор. управы 172 р. 69 к. 3) И. Лилова къ Г. Баранову о наймѣ 4) М. Ганчъ съ А. Амильницкаго какъ опекуна Кравченко Е. 77 р. 5) И. А. Теребенниковыхъ съ Е. Козакова 216 р. 38 к. 6] Ш. Когана съ М. Меламеда 14 р. 80 к. 7) Х. Дойховской съ Б. Нудельмана 9 р. 8) Д. Козачка съ Л. Федотенко 19 р. 83 к. 9] В. Соколова съ П, Нестерова 26 р. 61 к. 10] Ф. Затуловскаго съ Г. Тимофѣева 14 р. 80 к. 11) М. Биковскаго съ А Эстерс 20 р. 12) Г. Бацофела съ Н. Сенина 13 р. 85 к. 13) Н Гринипула съ И. Коростылева 5 р. 14) С. Кушнира съ Г. Бренера и Л. Фламъ 20 р. 15] Е. Волошиновой съ А. Руссо 30 р. 16) Я. Трубина съ А. Сигала 62 р. 17) А. Моисеевой къ А. Поступальскому объ имущ. 18) М. Червинскаго и М. Сафро съ И. Пелипея А. Трофименко и др. 345 р. 19) Общ. водопров. съ Б. Эльманъ и Р. Березкинъ 247 р. 52 к. 20] Г. Фрейденрайха съ од. учет. банка 108 р. 21] М. Фурманскаго съ Е. Бергундъ объ испр. водопр. трубъ 22) П. Поздерской съ Я. и Ф. Крейзбергъ 140 р. 87 к. 23) А. Бровинской къ И. Бровинскому за вещи 24] Ш. Ангерта съ Л. Сукеника 62 р. 25] Г. Розенблата съ М, Штейнгауза 500 р.

Списокъ дѣлъ, назначенныхъ къ слушанію въ публичномъ судебномъ засѣданіи одесскаго уѣзднаго съѣзда миров. судей на 7 октября.

Уголовныя: 1) М. Мунтяновой на А. Загороднюкову и А. Крутоусъ за обиду. 2) по обв. С. Чернаго по 134 ст. у. о н. 3) В и С. Тарасенко по 152 ст. у. о н. 4) Ф. и М. Автеньевыхъ по 142 и 143 ст. у. о п. 5) В. Костина съ И. Чертанъ и А. Фетихъ за обиду 6) И. Папенко и В. Любозенко по 152 ст у. о н. 7) А. Иванашенковой и М. Исайченковой на М. Карпенко за побои 8) А. Радулова на И. Марченко за обиду 9] М. Попова на Л. Каранфилова за побои 10] А. Каранфиловой на М. Попова за побои 11] А. Боголика на С. Попова за побои 12) У. Апрѣленко на М. Погорѣлаго за побои 13] И. Костенко въ наруш. пит. устава.

Списокъ дѣлъ, назначенныхъ къ слушанію въ Одес. коммер. судѣ (по упрощенному судопроизводству на 5 октября 1891 г:

1) Гершберга и Лихтенштейна съ М. П. Медбраеромъ 1089 р. 69 к. 2) Нечаева съ И. И. Санло 585 р. 3) Швельдмана съ Б. М Инжпромъ 1000 р. 4) Газаля съ А. И. Вавдеръ-Шкруфомъ и М. Н. Сомовымъ 600 руб.

Торги будутъ произведены на точномъ основаніи статей 29—47 свода воен. постанов. изд. 1869 года, книги XVIII.

Отъ лицъ, желающихъ вступить въ торги. просьбы на гербовой бумагѣ будутъ приниматься только до 11½ часовъ утра. 9396—1

Судебный приставъ одесскаго окружнаго суда В. Герасимовскій, живущій въ г. Одессѣ, по Канатному переулку, въ д. № 6, на основаніи 1132 и 1141 ст. уст. гр. суд. объявляетъ, что 12 октября 1891 г., въ 10 часовъ утра, въ залѣ одесскаго окружнаго суда; будетъ продаваться съ публичнаго торга право одесской мѣщанки Софіи Яковлевны Каушанъ, на ³⁄₁₈ части двороваго мѣста съ избою, состоящаго въ г. Одессѣ, на Слободкѣ-Романовкѣ, по Балашевой улицѣ, имѣющаго мѣры земли 100 кв. саж. Имущество это въ залогѣ не состоитъ, назначено въ продажу на удовлетвореніе отставного фейерверкера Ивана Гаврилова Базаренко суммою 100 руб., оцѣнено въ 50 рублей, но такъ какъ торгъ, назначенный на 27 мая 1889 г. не состоялся, то можетъ быть продано и ниже оцѣнки. 9397—1

Судебный приставъ при одесскомъ окружномъ судѣ В. И. Гума на основаніи 1030 ст. уст. гражд. судопр. объявляетъ, что 9 октября 1891 г., въ 12 часовъ утра, будетъ продаваться съ публичнаго торга движимое имущество, принадлежащее Исааку Флерштейну, заключающееся въ мебели, всего по оцѣнкѣ на сумму 250 р. Продажа будетъ производиться Бульварнаго участка, по Дерибасовской улицѣ, въ д. СанъЛоренцо, на удовлетвореніе претензіи Израиля Вольвовскаго и Дорера, въ суммѣ 800 р. 9376—1

Румынскій генеральный консулъ

объявляетъ, что вечеръ назначенный на 5-е октября, не будетъ имѣть мѣсто въ помѣщеніи консульства Для дальнѣйшихъ справокъ обращаться къ г-жѣ Д'Эстрэ, уголъ Херсонской и Торговой ул., „Меблированныя комнаты“. 9390—1

ПІАНИНО

малаго формата французской фабрики продается за 150 руб. по Мало-фонтанской дорогѣ, вблизи юнкерскаго училища, первый переулокъ къ морю, д. № 1. Тутъ-же продаются малоподержанныя **дрожки.** 9394—1

Пріѣзжая особа желаетъ поступить за хозяйку или экономку ко вдовцу или къ холостому, здѣсь или на выѣздъ. Елизаветинская, д. 2 А, кв. № 9, Е. Н., видѣть можно отъ 1—5 ч. д. 9395—1

Пріѣзжій изъ Варшавы ищетъ мѣсто кучера. Старопортофранковск. ул., д Максимовича № 10 кв. № 3. 9359—1

ИМѢНІЕ

продается въ Одесск. уѣздѣ, въ 10 верст. отъ ст. Раздѣльная, устроенное, съ хорошими постройками, большой садъ, каменоломня. Цѣна 12 т. р.; уплата денегъ съ отсрочкою. Адр.: къ В. Нейбергу. Одесса, Херсонская ул., д. № 58 (на иногородные отвѣты двѣ марки). 9403—1

ТРЕБУЕТСЯ

молодой человѣкъ (еврей), имѣющій хорошій почеркъ, для конторскихъ занятій. Письменныя заявленія оставить въ конт. „Од. Лист.“ подъ лит. Н. Б. 9405—1

Гувернантки русск., знающія музыку, требуются въ контору ЛИТВИНА. 9402—1

Окончившій университетъ ищетъ уроковъ или какихъ нибудь вечернихъ занятій. Конная, д. № 17, кв. 1. Герцо-Виноградскому. 9400—1

ВѢСЫ

сотенные и десятичные а также большая зимняя БУДКА; по случаю продаются. Базарная ул., д. № 46, кв. № 1. 9138—2

Желающіе опредѣлить дѣтей для подготовки въ С.-Петерб. морское уч., въ технич. Цесаревича Николая, Коммисаровское и др. могутъ обратиться въ домъ Михайлова (собств.], противъ юнкер. учил. по Мало-фонтанск. улицѣ, отъ 12—1 и 5—6. Занятія съ ручат. по испытаніи учениковъ. Выдержали въ 1890 г.: Бардецкій [3 к.) Амбательло [1 классъ) Ломаковскій (4 к.], въ реальное училищ. Св.-Павла, Квятковскій въ Полт. корп. (3 клас.], Мироненко на званіе нач. учителя. Въ 1891 г.. Шпарбергъ въ С.-Петерб. кор. (1 кл.), Петренко въ Полтавск. кор. [I кл.), Скворняковъ въ казен. реал. уч., Норовы [2 кл.], въ реал. св.-Пав. Савицкій, Индіевъ на вольн. 2 разр., Эрихсъ Вороповъ въ юнк. уч. Также даю уроки матем. и рус. яз. внѣ дома [во всѣ классы]. 9223—2

100 СМУШЕКЪ

каракулевыхъ продаются. Гаванная ул., д. Исаковича; въ булочной. 9327—2

ЛОШАДЬ

караковой масти упряжная продается. Княжеская ул., д. Силы, № 20, кв. № 5. 9106—3

ПО СЛУЧАЮ ОТЪЕЗДА

передается съ 1 октября хорошо меблированная квартира о четырехъ комнатахъ со службами. Можно видѣть ежедневно, отъ 12 ч. до 2 ч. и отъ 5 до 7 ч. вечера. Херсонская ул., д. Везери, № 46, кв. № 9. 8791—10

фабрикѣ
М. СОЛОВЕЙЧИКА
ВЪ ОДЕССѢ,
Московская ул., д. № 43. 9137—2

ЛОЗЕРЪ ЯНОШЪ
Самая крѣпкая и пріятная
Слабительная вода
продается вездѣ. 9214—2
= 30 коп. =

2 комнаты отдаются съ мебелью, ходъ отдѣльный. Дерибасовская улица, домъ Санца, кв. № 11. 9275—2

Bac neveu
227, RUE, S-t MARTIN, PARIS.
Фабрика металлическихъ петелекъ пуговицъ для петелекъ, машинки для вставки петелекъ для сапожниковъ и корсетницъ. Пишутъ и говорятъ по русски. 8230—6

JOSEPH PIERRE
220 RUE, S-t MARTIN, PARIS.
Фабрика черепаховыхъ гребней, вѣеровъ, щетокъ для одежды и головныхъ. Корреспонденція на Русскомъ языкѣ. 8229—8

La perle des Encre.
Лучшія чернила Г. Гербэна въ Парижѣ. Награждены медалями на всѣхъ выставкахъ. 7733—11

По случаю прекращ. торговли распродается разная **мебель** оставшаяся въ небольшомъ количествѣ ниже стоимости. Полиц. ул. д. Кречмара, прот. д. Баржанскаго и аукціон. камеры. Тамъ-же продается ШИНЕЛЬ порчатая съ бобров. ворот., шуба енотовая и друг. мѣхов. вещи. 9312—2

ПІАНИНО концертное 7⅓ октавъ и другое средняго размѣра продаются. Ямская ул., д. Кредера, № 63, кв.№ 1. 3947—10

Столы обѣденные
красивой и прочной работы
продаются у столяра. Ришельевская, д. № 23 Россолимо, во дворѣ на лѣво. 9332—2

Молодой образованный съ хорош. реком. ищетъ мѣсто практиканта. Адр. остав. въ конт. „Од. Л.“ для практ. 9067—3

Отдается роскошно-меблированная квартира, тамъ же въ семействѣ КОМНАТЫ съ мебелью по желанію со столомъ. Гаванная ул., д. Бистань, № 8' кв. № 7. 9161—4

и бородавки удаляю безъ рѣжущихъ инструментовъ и не выжигая. Пріемъ отъ 9 часовъ утра до 6 часовъ вечера. По приглашенію посѣщаю и въ домахъ. Уголъ Преображенской и Греческ., д. Мими, противъ Собора, ходъ съ Греческой, кв. № 5. 8629—14
КРЕШОВЕРЪ.

Ищутъ гувернантку

француженку, или русскую но отлично знающую французск. яз. и музыку, къ дѣвочкѣ, на выѣздъ въ деревню. Обращаться съ 7 октября въ „Сѣверную гост.“, къ госпожѣ Яновской. Отъ 10 до 12 и отъ 5 до 6 час. 9181—5

Студентъ, основательно знающій древніе и новые языки, а также математику, успѣшно готовитъ и репетируетъ. Адресъ: Нѣжинская ул., д № 18, кв. № 3, отъ 3—5 ч. 9182—2

ГУВЕРНАНТОКЪ,
боннъ и домашнюю прислугу
рекомендуетъ справочное бюро
М. РЕГАМЕ.
Одесса, Херсонская, № 58.
BUREAU de PLACEMENT
M. RÉGAMÉY,
Kehrson, № 58, Odessa. 7979—10

На Греческой ул., между Ришельевской и Екатерининской, въ д. Бирюковой, № 25
ОТКРЫТЪ МАГАЗИНЪ МОСКОВСКИХЪ ЭКИПАЖЕЙ
новѣйшихъ фасоновъ. Имѣются въ большомъ выборѣ миларды, кабріолеты, эгоистки, дрожки, шарабанчики, бѣгунки и сани. Можно достать экипажи и на резиновыхъ шинахъ. 8360—12

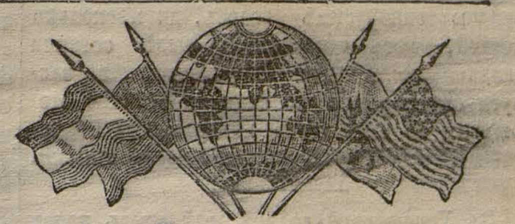

Одесса.
Уголъ Ришельевской и Греческой, въ д. Пелехиныхъ (входъ съ Ришельевской)
ПУТЕШЕСТВІЕ ВОКРУГЪ СВѢТА
Новая серія картинъ: „ШВЕЙЦАРІЯ. ЖЕЛѢЗНАЯ ДОРОГА ЧРЕЗЪ САНТЪ-ГОТАРДЪ“
Цѣна за входъ 30 коп. Для воспитанниковъ 20 коп. и для дѣтей до 10-ти лѣтн. возраста 15 коп. 9132—6

Редакторъ-Издатель В. В. НАВРОЦКІЙ. Печатается въ типографіи „Одесскаго Листка“; Дерибасовская, домъ Меля № 10. Дозволено цензурою: Одесса, 4-го октября 1891 года.

154
6147/III

№

de Poteratz (le marquis)

List do Króla Stanisława Augusta w którym mu przedstawia projekta prowadzenia do Francyi morzem czarnem, rożmaitych produktów w które obfitują południowe prowincye polskie. —— (po francusku.) ——
Z Paryża Rue d'artois №16. 30 Styczn. 1792.

NB. Przytem brulion odpowiedzi Króla.

ZE ZBIORÓW
WŁADYSŁAWA GÓRSKIEGO
(1902. a. 486)

Paris Rüe d'artois N°. 16, le 20 Janvier 1792. 155

Sire,

Je serais Bien heureux, s'il M'Etait Permis de croire, que Je ne suis Pas Entierement Oublié de Votre Majesté : cependant, Il ne serait Pas Impossible que L'Intéressant Objet, Sur lequel Elle Me fit L'honneur de M'Entretenir En 1781, Lors de Mon Passage a Warsovie, Eut laissé quelques Traces de Moy, Dans Sa Mémoire.

Je venais de Parcourir L'allemagne, la hollande, le Dannemarck, la Suede, Et la Russie ; J'arrivais alors de Kerson ; le Patriotique Objet de Mon voyage, avait Eté de Chercher Les Moyens de Changer la Route du Commerce, que la France fait avec le Nord, Par la Mer Baltique, Et

de la Diriger Par la Mer Noire, afin de Soustraire a Jamais ce Commerce, et Particulierement celuy Des Munitions Navales, Pendant la guerre, a la Tyrannique Dependance de L'angleterre.

A cet Effet Sire, J'avais Été Reconnaitre Par Moy Meme, et Sur les lieux, les quantitées et les qualitées des Differentes Productions de chaque Contrée, ainsy que la force et le Cours des rivieres Navigables qui Peuvent les Transporter vers la Mer Noire; J'avais arreté Mon attention Sur les Obstacles Locaux et Politiques, qu'une Pareille Entreprise Devait Rencontrer; les quels Obstacles Resultent, les uns, de la Nature du Climat, ou des cataractes qui genaient le Cours de quelques Rivieres; les autres, des Interets Politiques, Bien ou Mal calculés, des Nations, et Particulierement, de la Profonde Ignorance, et de la Capricieuse opiniatreté du gouvernement Turc: Enfin Sire, En venant de Kerson a Warsovie, J'avais Parcouru avec Beaucoup D'attention, la Partie du Sud de vos Etats, et J'avais Été Véritablement affligé, En voyant qu'une contrée, si fertile En Productions Territoriales de Toutes les Especes, Telles que Bois de Construction, Mâts, Chanvres, Bleds &c. Toutes d'une qualité Très Supérieure, fussent Sans Debouchés.

Votre Majesté Daigna Entrer avec Interet Dans Plusieurs Details Sur cette Partie de Mon Voyage, et Me Temoigner Ses Regrets, de ce que les Douannes Turques et Prussiennes Privaient la Pologne des Debouchés que la Wistule et la Dwina offraient a L'Exportation de ses Denrées; quand a Moy Sire, J'En Eprouvay un Bien Vif, de ce que le Depart Precipité de Votre Majesté, Pour aller Sur la frontiere de Ses Etats, recevoir M.r Le grand-Duc de Russie, M'Enlevait une Occasion que Je Desirais depuis Longtemps, celle de faire Ma cour a un Souverain aussy Justement Celebre.

Depuis cette Epoque Sire, les Circonstances sont bien Changées, et Pour la France et Pour Moy : Jusques a ce Jour, L'honneur de la Couronne, et la Prosperité de Ma Nation, avaient constament été Le Principal objet de Mon Culte, et Jamais Il ne M'Etait Venüe L'Idée de Spéculer Pour Mon Interet Particulier : Mais la Révolution ayant frappé sur Toutes les Proprietées de la Noblesse de France, Elle n'a Point Epargné les Miennes, et Plusieurs Evennemens La Menacent de Pertes Encore Plus sensibles : Le Bon Esprit consiste a savoir apprécier les choses a leur Veritable Valeur, et a se faire un Systeme Conforme aux Circonstances : D'après Cela, ce Sera Desormais Dans les Succès du Commerce, que Je me Propose de chercher un Dédommagement, des Trompeuses Esperances de gloire qu'il M'avait été Permis de Concevoir, avec un Azyle Contre les Evennemens Desastreux qui Menacent En France Nos Personnes et Nos Proprietées : En Consequence Sire, Je me Suis Decidé a Former, Très Incessament, Plusieurs grands Etablissemens de Commerce, sur les Differens Points de la Mer Noire qui Conviendront a Mes Spéculations : La Prise d'OcKzaKoff, L'Occupation de la Crimée, et les Nouvelles aquisitions de L'Imperatrice de Russie Viennent d'Ecarter Plusieurs Obstacles, qui se Sussent Opposés Il y a Dix ans, a L'Execution du Plan de Commerce, que Je me Propose de Diriger Par Moy Meme, Et se rendent Susceptible D'un Développement Infiniment Etendu : Comme Mes Spéculations se Porteront Nécessairement Sur les Productions de la Petite Pologne, et des autres Parties adjacentes, qui Sont Situées au Sud De vos Etats, Il Me Serait Bien Important Sire, de Connaitre quel Degré D'Interet Votre Majesté Prendrait au Succès D'une Entreprise, Si Propre a Porter L'abondance Et L'Industrie Dans ces Contrées, Et Si Je Pourrais Esperer D'Obtenir de Sa Bonté, quelques Facilitées, Et une Protection, absolument Indispensables, Pour Introduire, avec Succès, une grande Et utile Innovation : Votre Majesté N'Ignore

Point, que tout ordre de Choses nouveau, Effarouche ordinairement les Peuples, qui tiennent toujours a leurs anciens usages; et Contrarie quelque fois ceux qui gagnaient a l'ancien.

Je serais Bien heureux Sire, si cet Exposé Paraissait assez Important a Votre Majesté, Pour qu'elle daignat M' honnorer d'une Reponse, et me faire Connaitre ses Dispositions: dans ce Cas, En Me rendant a St. Petersbourg, Je M' Empresserais de Passer Par Warsovie, affin de développer avec un Plus grand detail, sous les yeux de Votre Majesté, le Plan d'après lequel Je me Propose d'operer, et d'ajouter a ce Plan, Sur vos Instructions, toutes les Mesures qui Pourraient tendre a auguementer la Prosperité de la Pologne.

Je suis avec un très Profond Respect,

Sire,

De Votre Majesté,

Le très humble et très obeissant Serviteur
Le Mq.is de Poterats

Varsovie ce 22. Fevrier 1792.

Monsieur le Marquis de Soveratz. Votre lettre du 30. Janvier M' a rappellé les intentions utiles pour la Pologne que Vous avez manifestées à Votre passage ici en 1781.

Si Vous croyez Monsieur, voir dans ~~[illegible]~~ la position actuelle ~~[illegible]~~ des choses, des circonstances, qui favorisent vos idées d'une maniere avantageuse à la Pologne, il Me sera sans doute agréable, que Vous y trouviez Vos convenience, et que J'aye à Vous en temoigner Ma reconnoissance.

Il dependra de Vous de venir Vous convaincre par Vous meme, si Vous trouverez ici et en Russie les evenemens à la suite de la derniere paix Turque tels qu'ils puissent ~~favoriser~~ faciliter efficacement Vos projets de commerce.

Et sur ce Je prie Dieu qu'Il Vous ait Mr le Marquis de Soveratz en Sa Sainte et digne garde.